

Kamu Gözetimi Kurumu

Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin

FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI

Bağımsız Denetime Tabi Olup
TFRS'leri Uygulamayan İşletmeler İçin

Modül 21

İŞ BİRLEŞMELERİ

Bu doküman, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) Muhasebe Standartları Dairesi tarafından Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardının (BOBİ FRS'nin) tutarlı bir şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu dokümanın üzerinde veya içinde yer alan KGK logosu kullanılamaz ve çoğaltılamaz.

Bu dokümanın tamamı ve bir kısmından alıntı yapılması durumunda, yapılan alıntının kaynağının "*KGK tarafından yayımlanan BOBİ FRS Modülü*" olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. "*KGK tarafından yayımlanan BOBİ FRS Modülleri*" için yapılması planlanan herhangi bir başka kullanım KGK'nın yazılı onayını gerektirmektedir.

Bu dokümandan yapılacak herhangi bir alıntının doğru bir şekilde çoğaltıldığından ve yanıltıcı bir bağlamda kullanılmadığından emin olunması gerekmektedir.

MODÜL 21 - İŞ BİRLEŞMELERİ

1. GİRİŞ

İşletmeler, ekonomik faaliyetlerini genişletmek için kendi kaynaklarıyla işletme içi büyüme yolunu seçebilecekleri gibi, başka bir işletmeyi kontrol altına alarak edinilen işletmenin faaliyetlerini yönetmek suretiyle büyümeyi de tercih edebilirler. Başka bir işletmenin edinilmesi; edinen işletmenin piyasa payının artırılması, yeni piyasalara hızlı erişim sağlanması veya edinilen işletmenin sahip olduğu maddi veya maddi olmayan ekonomik birikimin kullanılarak değer yaratılması gibi pek çok yolla ekonomik fayda sağlayabilir.

İşletmelerin, iş birleşmesi kapsamında başka işletmeyi veya işi edinmesi, Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) kapsamında diğer varlık edinimlerinde uygulanan muhasebeleştirme yöntemlerinden farklı şekilde ele alınmakta ve bu işleme özgü muhasebe ilkeleri Bölüm 21 İş Birleşmeleri bölümünde düzenlenmektedir.

BOBİ FRS Bölüm 21 kapsamında iş birleşmesi ifadesi; ayrı iş veya işletmelerin tek bir raporlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanım çerçevesinde; bir işletmenin bir bağlı ortaklık edinmesi, işletmenin başka bir işletmeyi edinerek kendi bünyesine katması, iki işletmenin tüzel kişilerinin sona ererek ayrı bir tüzel kişiliğe sahip yeni bir işletmenin ortaya çıkması veya tüzel kişiliği bulunmayan ancak iş tanımını karşılayan bir yapının edinilmesi gibi durumlar iş birleşmesi olarak ele alınmaktadır. Ayrıca, bu Bölüm işletmelerin iş birleşmesi gerçekleştirdiklerinde söz konusu birleşmeye ve bunun etkilerine ilişkin ihtiyaca uygun, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgi sağlanması amacıyla söz konusu iş birleşmesinin finansal tablolara nasıl yansıtılacağı ve bu birleşme neticesinde ortaya çıkan şerefiyenin veya negatif şerefiyenin nasıl ölçüleceği ele alınmaktadır. Bununla birlikte bu Bölümde ortak kontrole tabi iş birleşmelerinin nasıl muhasebeleştirileceği de ayrıca düzenlenmektedir.

2. BÖLÜM ÖZETİ

KAPSAM

Bu bölüm uyarınca iş birleşmesi, ayrı iş veya işletmelerin tek bir raporlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmesidir. Bir işlem veya olayın iş birleşmesi olarak nitelendirilebilmesi için edinilen varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin bir işi oluşturması gerekir. Edinilen varlıklar veya varlık grubu iş tanımını karşılamıyorsa edinen işletme tarafından söz konusu işlem varlık edinimi olarak kayda alınır. Bu bölüm kapsamında iş birleşmeleri, satın alma yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir.

TANIMLAR

İş birleşmesi: ayrı iş veya işletmelerin tek bir raporlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmesidir.

İş: sahiplerine, üyelerine veya katılımcılarına kâr payları, düşük maliyetler veya diğer ekonomik faydalar şeklinde doğrudan bir getiri sağlamak amacıyla yönetilen faaliyetler ve varlıklar bütünüdür.

Kontrol: faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla bir işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücüdür.

İŞ BİRLEŞMELERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Satın Alma Yöntemi

Bu bölüm kapsamında iş birleşmeleri, satın alma yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir. Satın alma yöntemi uygulanırken sırasıyla;

1. Edinen İşletmenin Belirlenmesi
2. Birleşme Tarihinin Belirlenmesi
3. İş Birleşmesinin Maliyetinin Belirlenmesi.
 - Transfer Edilen Bedel
 - İş Birleşmesiyle Doğrudan Bağlantılı Maliyetler

4. Edinilen Varlıkların, Üstlenilen Yükümlülüklerin ve Kontrol Gücü Olmayan Payların Ölçümü ve Kayda Alınması

5. Şerefiye veya Negatif Şerefiyenin Ölçülmesi ve Kayda Alınması

Şerefiyenin Muhasebeleştirilmesi

- Şerefiye tutarı; birleşme tarihinde, iş birleşmesinin maliyetinin, edinilen tarafın bu bölüme göre kayda alınan ve ölçülen net varlıklarındaki edinen işletmenin payını aşan kısmıdır.
- Edinen işletme, birleşme tarihinde iş birleşmesinde ortaya çıkan şerefiyeyi varlık olarak kayda alır.
- Şerefiye sonraki dönemlerde, ilk kayda alındığı tutardan birikmiş itfa payları düşülerek ölçülür.
- Şerefiyenin faydalı ömrünün güvenilir bir şekilde tahmin edilemediği durumlarda şerefiye 10 yılda itfa edilir.
- Şerefiye değer düşüklüğü testine tâbi tutulmaz.
- Negatif şerefiye: Bölüm 21'e göre ölçülen ve kayda alınan edinilen tarafın net varlıklarındaki edinen işletmenin payının, iş birleşmesinin maliyetinden yüksek olması durumunda ortaya çıkan farktır.
- Negatif şerefiye birleşme tarihinde kâr veya zarara yansıtılır.

Ortak Kontrole Tabi İşletme Birleşmesi

Birleşen tüm teşebbüs ya da işletmelerin birleşmenin öncesinde ve sonrasında aynı kişi veya kişiler tarafından kontrol edildiği ve bu kontrolün geçici olmadığı bir iş birleşmesidir.

Hakların birleşmesi yöntemiyle muhasebeleştirilir.

3. BÖLÜM HÜKÜMLERİNİN AÇIKLANMASI VE ÖRNEKLENDİRİLMESİ

3.1. Kapsam

Paragraf 21.1

Bu bölümde, iş birleşmesinde edinilen varlıkların, üstlenilen yükümlülüklerin ve kontrol gücü olmayan payların ölçümüne ve kayda alınmasına ilişkin muhasebe ilkeleri düzenlenmektedir. Bu bölümde ayrıca şerefiyenin iş birleşmesi sırasındaki ve sonraki ölçümü düzenlenmektedir.

Paragraf 21.2

İş birleşmesi, ayrı iş veya işletmelerin tek bir raporlayan işletme oluşturmak üzere bir araya gelmesidir. İş birleşmesinde edinen taraf olarak nitelendirilen işletme, edinilen tarafın kontrolünü elde etmektedir.

Açıklama:

İş birleşmesi, bir işletmenin başka bir iş veya işletme üzerinde **kontrolünün** sağlanması neticesinde söz konusu işletmelerin tümünün tek bir raporlayan işletme oluşturması sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Kontrol, faaliyetlerinden fayda sağlamak amacıyla bir işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücüdür. Kontrol kavramına ilişkin hükümler “*Konsolide Finansal Tablolar*” bölümünde yer alan 22.3-22.9 paragraflarında düzenlenmiştir.

Bir işletmenin, başka bir işletmedeki oy haklarının %50’sinden fazlasına sahip olması durumunda, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece bu işletme üzerinde kontrolünün bulunduğu kabul edilir. Ancak kontrolün varlığından söz edebilmek için oy haklarının %50’sinden fazlasına sahip olunması her durumda şart değildir. Bir işletme, başka bir işletmenin oy haklarının %50’sine veya daha azına sahip olsa bile aşağıdaki durumların varlığı halinde bu işletme üzerinde kontrolünün bulunduğu varsayılır:

- Diğer pay sahipleriyle yapılan bir anlaşma çerçevesinde oy haklarının yarısından fazlasını kontrol etmesi,
- Bir düzenleme veya sözleşme ya da yatırım yapılan işletmenin ana sözleşmesi uyarınca bu işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını yönetme gücünün bulunması,
- Yatırım yapılan işletmenin kontrolünü sağlayan yönetim kurulu veya benzer bir yürütme organı üyelerinin çoğunluğunu atama veya görevden alma gücüne sahip olması,
- Cari ve önceki raporlama dönemi boyunca ve konsolide finansal tabloların düzenlendiği tarihe kadar görevde bulunmuş olan ve yatırım yapılan işletmenin kontrolünü sağlayan yönetim kurulu veya benzer yürütme organı üyelerinin çoğunluğunun, yatırımcının oy haklarının kullanımı sonucunda atanmış olması.

Ancak bu durumda üçüncü bir tarafın işletmedeki oy haklarının %50'den fazlasına veya yukarıda belirtilen haklara sahip olmaması gerekir.

Edinen işletme olarak nitelendirilen yatırımcı işletme, edinilen işletme olarak nitelendirilen yatırım yapılan işletme üzerinde kontrole sahip olduğunda, edinen işletme finansal tablolarını edinilen işletmenin finansal tabloları ile konsolide ederek tek bir işletme olarak finansal tablo hazırlar.

Bölüm 21 kapsamında, iş birleşmelerinin muhasebeleştirilmesi hususu edinen işletme açısından ele alınmakta ve bu işletmenin finansal tablolarından yola çıkarak birleşme tarihinde birleşme işleminin muhasebeleştirilmesi açıklanmaktadır. Bu kapsamda iş birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde satın alma yöntemi benimsenmektedir. Bu yöntem temel alınarak bu bölümde, edinen işletme tarafından edinilen varlıkların, üstlenilen yükümlülüklerin ve kontrol gücü olmayan payların ölçümü ve kayda alınması ile şerefiyenin iş birleşmesi sırasındaki ve sonraki ölçümü düzenlenmektedir.

Paragraf 21.3

İş birleşmesi, çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Örneğin bir iş birleşmesi, edinen işletmenin iş tanımını karşılayan net varlıklar satın alması veya başka bir işletmenin özkaynak paylarını edinmesi, iki ayrı işletmenin yeni kurulan bir işletme çatısı altında birleşmesi ya da edinilen tarafın tasfiye edilerek edinen işletme tarafından devralınması şeklinde gerçekleşebilir.

Açıklama:

Bölüm 21 kapsamında iş birleşmesi bir işletmenin başka bir işletme veya iş üzerinde kontrolünün sağlandığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede iş birleşmesi bir işletmenin kontrolü elde ettiği örnek olarak aşağıdaki şekillerde ortaya çıkabilir:

- A İşletmesi B İşletmesinin özkaynak paylarını satın alarak B işletmesi üzerinde kontrol sağlamıştır.
- A İşletmesi ve B İşletmesi, kendi tüzel kişilikleri sona erecek şekilde birleşerek ayrı bir tüzel kişiliğe sahip başka bir işletme meydana getirmişlerdir.
- A İşletmesi, B İşletmesinin özkaynak paylarını satın alarak B işletmesinin tüzel kişiliğine son vermiştir.
- A İşletmesi iş tanımını karşılayan bir grup varlığı satın almıştır.

Paragraf 21.4

İş birleşmesi; özkaynak aracı ihracı yoluyla, nakit ve nakit benzerleri veya diğer varlıkların transfer edilmesi suretiyle ya da bunların bir bileşimiyle gerçekleşebilir.

Açıklama:

İş birleşmesinin en yaygın örneği, edinen tarafın karşı tarafa nakit veya başka bir varlık transfer etmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak bunun dışında, edinen işletmenin kendi özkaynak araçlarını ihraç etmesi, belirli bir borç üstlenmesi veya herhangi bir

varlık transferi olmadan bir sözleşmeyle kontrolün sağlanması şeklinde de iş birleşmesi gerçekleşebilmektedir.

Örnek 21.1:

A İşletmesi, 100.000 TL tutarında nakit ile defter değerleri sırasıyla 300.000 TL ve 500.000 TL olan maddi duran varlık ve menkul kıymet karşılığında B İşletmesinin paylarının %65'ini satın alarak B işletmesi üzerinde kontrolü elde etmiştir.

Bu durumda iş birleşmesi nakit ve nakit benzerleri ile belirtilen varlıkların transferi yoluyla gerçekleşmiştir.

Örnek 21.2:

A işletmesi, özkaynaklarının %10'unu temsil eden 10.000 adet özkaynak payı karşılığında, inşaat faaliyeti yürüten B işletmesinin özkaynak paylarının %80'ini satın alarak B işletmesi üzerinde kontrolü elde etmiştir.

A işletmesi böyle bir durumda kendi özkaynak paylarını B işletmesine transfer ederek B işletmesinin kontrolünü elde etmiştir ve dolayısıyla bir iş birleşmesi ortaya çıkmıştır.

Örnek 21.3:

A İşletmesi ile B İşletmesi faaliyetlerini birleştirmek amacıyla yeni bir işletme olan C İşletmesini kurmaya karar vermişlerdir. Kurulan C İşletmesi, A ve B İşletmelerinin hissedarlarına işletmelerindeki özkaynak payları karşılığında kendi özkaynak paylarını ihraç etmiştir. Bunun neticesinde A ve B İşletmeleri C İşletmesinin bağlı ortaklığı haline gelmiştir.

Bu durumda iş birleşmesi C İşletmesinin A ve B İşletmesine yeni özkaynak araçları ihraç etmesi yoluyla gerçekleşmiştir.

Paragraf 21.5

Bu bölüm, iş birleşmesi tanımına giren tüm işlem ve olaylara uygulanır. Ancak bu bölüm müşterek girişimin oluşumuna, iş tanımına uymayan varlık veya varlık grubu edinimine ve konsolide finansal tablo sunmayan işletmelerin bağlı ortaklık edinimlerine uygulanmaz.

Paragraf 21.6

Bu bölüm ayrıca, büyük işletme dışındaki işletmelerin (isteğe bağlı olarak konsolide finansal tablo sunanlar hariç) bağlı ortaklık edinimi şeklinde gerçekleştirdikleri iş

birleşmelerine uygulanmaz. Bu işletmeler bağlı ortaklıklarını, “Konsolide Finansal Tablolar” bölümüne göre maliyet yöntemi veya özkaynak yöntemi kullanarak muhasebeleştirirler. Bu durumda bağlı ortaklıkların varlık ve yükümlülükleri ile varsa kontrol gücü olmayan paylar finansal tablolara yansıtılmaz ve bu edinim sonucunda şerefiye ortaya çıkmaz. Ancak bu işletmeler, edinen işletme oldukları ve ana ortaklık bağlı ortaklık ilişkisinin oluşmadığı iş birleşmelerine bu bölüm hükümlerini uygular.

Açıklama:

Müşterek girişim, iki veya daha fazla tarafın, müşterek kontrole tâbi bir ekonomik faaliyeti gerçekleştirmesini sağlayan sözleşmeye bağlı düzenlemedir. Müşterek girişimlerin oluşumu bu Bölüm kapsamına girmemekte, bunlar “Bölüm 11 Müşterek Girişimlerdeki Yatırımlar” uyarınca muhasebeleştirilmektedir.

Bağlı ortaklıklar ise BOBİ FRS kapsamında adi ortaklık gibi tüzel kişiliği bulunmayan işletmeler de dâhil olmak üzere, başka bir işletme (bir ana ortaklık) tarafından kontrol edilen işletme olarak tanımlanmaktadır. Bağlı ortaklıkların tam konsolidasyon yöntemine göre muhasebeleştirildiği konsolide finansal tabloların hazırlanması durumunda bağlı ortaklıkların ediniminde bu bölüm hükümleri uygulanmaktadır. Bu kapsamda; konsolide finansal tablo hazırlaması zorunlu olan büyük işletmeler ile büyük işletme tanımını karşılamayan ancak ihtiyari olarak konsolide finansal tablolarını hazırlayan işletmelerin, bağlı ortaklık edinimlerine bu bölüm hükümlerini uygulamaları gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, BOBİ FRS'ye göre raporlama yapan bütün işletmeler tarafından, bu bölüm uyarınca iş tanımını karşılayan faaliyet ve varlıkların ediniminde bu bölüm hükümlerinin uygulanması zorunludur.

Örnek 21.4:

D İşletmesi özkaynak paylarının tamamını A,B ve C işletmelerine satmıştır. A İşletmesi payların %30'una, B ve C İşletmeleri ise payların %35'ine sahip olmuştur. D İşletmesinin esas sözleşmesi uyarınca karar alınabilmesi için % 51 oranında oy çokluğu aranmaktadır.

Söz konusu işlemler neticesinde A, B ve C İşletmelerinin hiç biri tek başına D İşletmesi üzerinde kontrole sahip olmadığı için payların alımı neticesinde bir iş birleşmesinden söz edilemez.

3.2. İş Birleşmelerinin Tanımlanması

Paragraf 21.7 - İş ve İş Birleşmesinin Tanımı

Bir işlem veya olayın iş birleşmesi olarak nitelendirilebilmesi için edinilen varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin bir işi oluşturması gerekir. İş; sahiplerine, üyelerine veya katılımcılarına kâr payları, düşük maliyetler veya diğer ekonomik faydalar şeklinde doğrudan bir getiri sağlamak amacıyla yönetilen faaliyetler ve varlıklar bütünüdür.

Paragraf 21.8 - İş Kavramının Unsurları

Bir iş girdilerden, bu girdilere uygulandığında çıktı yaratma kabiliyetine sahip süreçlerden ve ekonomik fayda oluşturan veya oluşturacak olan çıktılarından oluşur. İşler genellikle çıktılarına sahip olmasına rağmen, faaliyetler ve varlıklar bütünüün iş olarak tanımlanabilmesi için çıktıların bulunması şart değildir.

Açıklama:

Bu bölümde yer alan iş birleşmesi hükümlerinin uygulanabilmesi için edinilen varlık ve yükümlülüklerin bir işi oluşturması gerekmektedir. İş kavramı; girdilerden, süreçlerden ve çıktılarından oluşmaktadır. Bu kavramlar, BOBİ FRS'de açıklanmamakla birlikte TFRS 3 İşletme Birleşmelerinde yer alan hükümler dikkate alınarak aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

Girdi: Kendisine bir veya daha fazla süreç uygulandığında çıktı yaratan veya çıktı yaratılmasına katkıda bulunma kabiliyeti olan her tür ekonomik kaynaktır. Duran varlıklar, fikri mülkiyet, gerekli materyallere veya haklara ve çalışanlara erişim elde etme imkânı girdiye örnek olarak verilebilir.

Süreç: Bir girdiye veya girdilere uygulandığında çıktı yaratan veya çıktı yaratılmasına katkıda bulunma kabiliyeti olan her tür sistem, standart, protokol, teamül veya kuraldır. Stratejik yönetim süreçleri, operasyonel süreçler ve kaynak yönetim süreçleri örnek olarak verilebilir.

Çıktı: Müşterilere mal veya hizmet sunmayı, yatırım geliri elde etmeyi veya olağan faaliyetlerden diğer gelirleri elde etmeyi sağlayan girdilerin ve bu girdilere uygulanan süreçlerin sonucudur.

İşletmeler genellikle çıktılarına sahiptir ancak çıktılar, bir faaliyetler ve varlıklar bütünüün iş olarak tanımlanabilmesi için şart değildir. İş tanımı uyarınca bir işin girdiler ve süreçler olmak üzere iki temel unsura sahip olması gerekir. Örneğin, hasılat yaratmaya başlamamış erken aşamadaki bir iş, edinme tarihinde çıktısı olmayan edinilen faaliyetler ve varlıklar bütünüüne örnek olarak verilebilir.

Bununla birlikte, belirli bir faaliyetler ve varlıklar bütünüün bir iş olup olmadığı değerlendirilirken, söz konusu faaliyetler ve varlıklar bütünüün bir piyasa katılımcısı tarafından bir iş şeklinde yürütülebilir ve yönetilebilir olup olmadığı esas alınır.

Dolayısıyla, belirli bir faaliyetler ve varlıklar bütününün iş olup olmadığı değerlendirilirken, edinen işletmenin veya edinilen işletmenin söz konusu faaliyetler ve varlıklar bütününü iş olarak işletip işletmediği öncelikli olarak dikkate alınmaz.

Ayrıca aksi yönde bir kanıt bulunmadığı sürece, içerisinde şerefiye barındıran belirli bir varlık ve faaliyetler bütünü, bir iş olarak kabul edilir (ancak bir işin şerefiye içermesi şart değildir).

Örnek 21.5:

Bir yazılım firması olan A İşletmesi, kendi bünyesinde bir muhasebe yazılımı geliştirmekte ve bu yazılımın lisans hakkını müşterilerine doğrudan satmaktadır. A işletmesi faaliyetlerini sürdürmek için maddi ve maddi olmayan varlıklara, kısa ve uzun vadeli kaynaklara ve çalışanlara sahiptir.

A işletmesinin işlemleri iş olarak nitelendirilir, çünkü A İşletmesi tarafından kullanılan varlıklar, kaynaklar, çalışanlar girdi niteliği taşımaktadır. Ayrıca bu girdiler bir hizmet üretim sürecinden geçmekte ve nihayetinde müşterilere sunulmakta, diğer bir ifadeyle çıktı oluşturulmaktadır. Sunulan hizmet (çıktı) karşılığında alınan ücretler ise işletmeye sağlanan ekonomik faydadır.

Örnek 21.6:

A İşletmesi yeni bir ürün geliştirme projesi üzerinde çalışmaktadır. A İşletmesi faaliyetlerini gerçekleştirmek için varlıklara, kaynaklara ve çalışanlara sahiptir. İşletme ilk ürününün geliştirilmesi aşamasındadır ve bu ürün için bir piyasa oluşturmaya çalışmaktadır. A İşletmesi hâlâ ürün geliştirme aşamasında olduğu için henüz hasılat elde etmemiştir ve finansmanını üçüncü kişilerden sağlamaktadır. A işletmesi 2 ay sonra ilk ürününü piyasaya sunmayı beklemektedir.

A İşletmesinin işlemleri iş olarak nitelendirilir, çünkü A İşletmesi tarafından kullanılan varlıklar, kaynaklar, çalışanlar vb. birer girdidir. Bu girdiler bir üretim sürecinden geçerek ürün (çıktı) oluşturulmaktadır. Bu ürünler tamamlandığında A İşletmesi ekonomik fayda elde etmeyi beklemektedir.

Örnek 21.7:

B İşletmesi, Örnek 21.6'da bahsi geçen A İşletmesini, A İşletmesi ilk ürününü piyasaya sunduktan 1 ay sonra satın almıştır ve kendi ürünlerini pazarladığı piyasayı korumak amacıyla A İşletmesinin faaliyetlerini derhal ve süresiz olarak askıya almıştır.

A İşletmesinin işlemleri iş olarak nitelendirilmeye devam edilir. B İşletmesinin A İşletmesini ne amaçla edindiğinden bağımsız olarak A İşletmesinin birleşme

tarihinde gerçekleştirmekte olduğu faaliyetler bir iş niteliği taşımaktadır. B İşletmesinin A İşletmesini satın alması bu Bölümü hükümlerine tabidir.

Örnek 21.8:

A İşletmesi, üç ayrı alanda faaliyet gösteren bir işletmedir. Her bir faaliyet birimi kendi varlık, kaynak ve çalışanına sahiptir. Her birim kendi ürünlerini üretmekte ve pazarlamaktadır. Ancak bu üç faaliyet birimi ortak bir marka altında birleşmiştir.

Birlikte A İşletmesini oluşturan her bir faaliyet birimi ayrı ayrı iş olarak nitelendirilir, çünkü her biri ayrı girdi, süreç ve çıktıya sahiptir.

Örnek 21.9:

A İşletmesi B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını satın almıştır. B işletmesi faaliyetlerini payların satılmasından önce durdurmuş bulunmakta ve aktifinde belli bir tutarda nakit dışında herhangi bir varlık bulunmamaktadır.

B İşletmesinin faaliyetlerinin durdurulmuş olması ve herhangi bir çıktı oluşturabilecek girdi ve süreçleri bulunmadığından B İşletmesi bir iş olarak değerlendirilemez. Dolayısıyla, A İşletmesinin B İşletmesinin paylarını satın alması bu Bölüm kapsamında iş birleşmesi olarak muhasebeleştirilemez.

Paragraf 21.9 – İş Tanımını Karşılamaayan Varlık Edinimi

Edinilen varlıkların veya varlık grubunun iş tanımını karşılamaması durumunda edinen işletme söz konusu işlemi varlık edinimi olarak kayda alır. Bu çerçevede, edinim maliyeti, tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin edinim tarihindeki gerçeğe uygun değeri nispetinde dağıtılır.

Açıklama:

Edinilen varlıkların veya varlık grubunun iş tanımını karşılamaması durumunda bu işlem varlık edinimi olarak kaydedilir ve edinim maliyeti, tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri nispetinde dağıtılır. Bu tür bir işlem neticesinde şerefiye ortaya çıkmaz.

Tanımlanabilirlik kavramı bu bölümde açıklanmamıştır, ancak “Bölüm 14 Maddi Olmayan Duran Varlıklar”da açıklandığı üzere aşağıdaki özelliklerden birine sahip olan bir varlık tanımlanabilir niteliktedir:

- Varlığın ayrılabilir olması (diğer bir ifadeyle işletmeden ayrılabilme veya bölünebilme özelliğine sahip olması ve bir sözleşme, tanımlanabilir varlık veya yükümlülükle birlikte ya da ayrı olarak satılabilir, devredilebilir, lisans altına alınabilir, kiralanabilir ya da takas edilebilir olması) veya

- Varlığın sözleşmeye bağlı haklardan ya da diğer yasal haklardan kaynaklanması (söz konusu hakların işletmeden ya da diğer hak ve mükellefiyetlerden ayrılabilir ya da devredilebilir olması zorunlu değildir).

İşletmenin iş tanımını karşılamayan bir müşterek girişim üzerinde sonradan kontrole sahip olması durumu da bu kapsamda değerlendirilir. İşletme iş tanımını karşılayan bir müşterek girişim üzerinde sonradan kontrole sahip olduğunda bu işlem aşamalı iş birleşmesi olarak nitelendirilir ve 21.15 paragrafı uygulanarak birleşmenin maliyeti hesaplanır. Ancak üzerinde sonradan kontrol sahibi olunan müşterek girişim iş tanımını karşılamıyorsa, edinen işletme müşterek girişimin, önceden pay sahibi olunanlar dâhil, edinilen tanımlanabilir varlıklarını ve yükümlülüklerini ayrı ayrı belirler ve müşterek girişim üzerinde kontrol elde edilirken katlanılan edinim maliyetini tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerleri nispetinde dağıtır.

Tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri “Bölüm 9 Finansal Araçlar ve Özkaynaklar”da düzenlenen hükümler uyarınca belirlenir.

Örnek 21.10:

A İşletmesi, tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir işletmedir. İşletme içinde bulunduğu sektörde artık kâr edemediği için bütün üretim ekipmanlarını satmış, işçilerinin kıdem tazminatlarını ödeyerek işten çıkarmıştır. İşletme yönetim ve fabrika binasını da artık üretim yapmayacağı için satmayı planlamaktadır.

A İşletmesi ve sahip olduğu varlıklar iş niteliğinde değildir, çünkü işletme artık faaliyetlerine son vermiştir. İşletme bazı girdilere hala sahip olmasına rağmen bu girdiler bir sürece tabi tutularak çıktı elde edilmemektedir. A İşletmesi herhangi bir işletme tarafından edinildiğinde bu bir iş birleşmesi olarak nitelendirilemez.

Örnek 21.11:

A İşletmesi B İşletmesinden bir fabrika binası satın almıştır. Fabrika binası A İşletmesi tarafından satın alınmadan 12 ay önce faaliyetlerini durdurmuştur. A İşletmesi B İşletmesi’nden fabrikanın işletilmesi için gerekli olan makine ve tesisatı satın almamıştır.

Bu işlem bir iş birleşmesi değildir, çünkü A İşletmesi B İşletmesi’nden sadece bir varlık grubu satın almıştır. Bu varlık grubu bir girdi niteliğinde olmasına rağmen bu girdinin bir sürece tabi tutularak bir çıktı elde edilmediği sürece bir işten söz edilemez. Bu işlem “Bölüm 12 Maddi Duran Varlıklar” uyarınca maddi duran varlık edinimi olarak değerlendirilir.

Örnek 21.12:

A İşletmesi, 50.000 TL nakit ve defter değeri 90.000 TL olan bir arsa vererek B İşletmesinden bir fabrika binası ve B İşletmesinde üretilen ürünlerden birinin isim hakkını satın almıştır. Satın alma tarihinde fabrika binasının gerçeğe uygun değeri 100.000 TL, isim hakkının gerçeğe uygun değeri ise 20.000 TL'dir. A İşletmesi bu işlemlere ilişkin 5.000 TL danışmanlık ücreti, 5.000 noter ücreti ödemiştir. Fabrika binasında herhangi bir faaliyet yürütülmediği için iş tanımını karşılamamaktadır.

Edinilen fabrika binası ve isim hakkı iş niteliğinde olmadığı için bu işlem 21.9 paragrafı uyarınca bir iş birleşmesi değil varlık edinimi olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda söz konusu paragraf uyarınca edinim maliyeti tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri nispetinde dağıtılacaktır.

Edinim maliyeti aşağıdaki gibi hesaplanır:

50.000 TL (nakit) + 90.000 TL (arsanın defter değeri) + 5.000 TL (danışmanlık ücreti) + 5.000 TL (noter ücreti) = 150.000 TL

Edinim maliyetinin tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri nispetinde dağıtımı:

Fabrika için:

$150.000 \text{ TL} \times 100.000 \text{ TL} / 120.000 \text{ TL} = 125.000 \text{ TL}$

İsim hakkı için:

$150.000 \text{ TL} \times 20.000 \text{ TL} / 120.000 \text{ TL} = 25.000 \text{ TL}$

Binalar		125.000 TL	
Haklar		25.000 TL	
	Kasa		60.000 TL
	Arazi ve Arsalar		90.000 TL

Örnek 21.13:

A İşletmesi, farklı alanlarda faaliyet gösteren B İşletmesinin gıda imalatına ilişkin faaliyet birimini satın almıştır. Yapılan değerlendirmeler neticesinde B İşletmesinin faaliyet biriminin girdi, süreç ve çıktılara sahip olduğu için iş niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

A İşletmesinin satın almış olduğu faaliyet birimi iş niteliğinde olduğu için A İşletmesi söz konusu işlemi bu bölüm hükümleri uyarınca satın alma yöntemini kullanarak muhasebeleştirir.

3.3. İş Birleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi

Paragraf 21.10 – Satın Alma Yöntemi

Ortak kontrole tabi olanlar hariç iş birleşmeleri, satın alma yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir. Satın alma yöntemi uygulanırken aşağıdaki adımlar izlenir:

- a) Edinen işletmenin belirlenmesi.
- b) Birleşme tarihinin belirlenmesi.
- c) İş birleşmesinin maliyetinin belirlenmesi.
- ç) Edinilen varlıkların, üstlenilen yükümlülüklerin ve kontrol gücü olmayan payların ölçümü ve kayda alınması.
- d) Şerefiye veya negatif şerefiyenin ölçülmesi ve kayda alınması.

Açıklama:

İş birleşmesi hangi şekilde gerçekleşmiş olursa olsun (edinen işletmenin iş tanımını karşılayan net varlıklar satın alması veya başka bir işletmenin özkaynak paylarını edinmesi, iki ayrı işletmenin yeni kurulan bir işletme çatısı altında birleşmesi ya da edinilen tarafın tasfiye edilerek edinilen işletme tarafından devralınması gibi), bu Bölüm uyarınca satın alma yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir. Satın alma yöntemine göre edinilen işletme, edinilen işletmenin birleşme tarihindeki tanımlanabilir bütün varlık ve yükümlülüklerini satın almış gibi kendi finansal tablolarına alır.

Satın alma yöntemi iş birleşmesini edinilen işletme açısından değerlendiren bir yöntemdir. Satın alma yönteminde edinilen işletme, edinilen işletmenin net varlıklarını satın alan, başka bir deyişle söz konusu net varlıklar üzerinde kontrolü ele geçiren taraftır ve bu çerçevede edinilen işletmenin net varlıklarını, varlık alımına benzer şekilde finansal tablolarına yansıtmaktadır.

Satın alma yöntemi iş birleşmelerinin muhasebeleştirilmesini kontrol gücünü ele geçiren taraf, başka bir deyişle edinilen işletme açısından ele aldığından, satın alma yöntemi kullanılarak iş birleşmelerinin muhasebeleştirilebilmesi için öncelikle satın alan tarafın (edinen işletmenin) belirlenmesi gerekmektedir. Satın alan tarafın belirlenmesinin ardından birleşme tarihinin belirlenmesi gerekir. Satın alma yönteminde, edinilen işletme ve birleşme tarihi belirlendikten sonra edinilen varlıkların, üstlenilen borçların ve kontrol gücü olmayan payların (azınlık paylarının) finansal tablolara yansıtılması ve hangi değerleri üzerinden yansıtılacağı belirlenmesi gerekecektir. Bununla birlikte birleşmede ortaya çıkan şerefiye ve negatif şerefiye de finansal tablolara yansıtılacaktır.

3.3.1. Edinen İşletmenin Belirlenmesi

Paragraf 21.11 – Edinen İşletme

Tüm iş birleşmelerinde birleşme işleminin taraflarından birisi edinen işletme olarak belirlenir. Edinen işletme, birleşme işlemi sonucu birleşmeye taraf olan diğer işletme üzerinde kontrolü elde eden taraftır. Kontrol kavramına ilişkin hükümlere “Konsolide Finansal Tablolar” bölümünde yer verilmiş olup edinen işletmenin belirlenmesinde söz konusu bölümdeki hükümler uygulanır. “Konsolide Finansal Tablolar” bölümünde yer alan hükümler uygulanarak iş birleşmesinin taraflarından hangisinin edinen işletme olduğunun açıkça belirlenememesi durumunda ilgili diğer faktörler (örneğin hangi işletmenin değerinin büyük olduğu, nakit veya diğer varlıkların hangi işletme tarafından transfer edildiği, özkaynak paylarının değişimi yoluyla gerçekleşen birleşmelerde hangi işletmenin özkaynak paylarını ihraç ettiği) göz önünde bulundurularak belirlenir.

Açıklama:

Satın alma yönteminde iş birleşmeleri edinen işletmenin bakış açısından dikkate alınmaktadır. Bu nedenle edinen işletmenin belirlenmesi önemlidir. Edinen işletmenin belirlenmesinde hangi işletmenin kontrolü elde ettiğine karar verilmesi gerekmektedir. Yatırımcının, bir işletmedeki oy haklarının yarısından fazlasına sahip olması durumunda, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece bu işletme üzerinde kontrolünün bulunduğu kabul edilir. Ancak “*Konsolide Finansal Tablolar*” bölümünde açıklandığı üzere oy haklarının yarısına veya daha azına sahip olursa dahi bazı durumlarda kontrolün varlığından söz edilebilmektedir.

Bununla birlikte edinen işletmenin belirlenemediği karmaşık durumlarda TFRS 3’te belirtilen aşağıdaki hususlar dikkate alınabilir:

- İş birleşmesi nakit ve nakit benzerlerinin ve/veya diğer varlıkların transferi yoluyla gerçekleşmişse, edinen işletme genellikle bunları transfer eden taraftır.
- İş birleşmesi özkaynak araçlarının ihracı yoluyla gerçekleşmişse edinen işletme genellikle özkaynak paylarını ihraç eden işletmedir. Bununla birlikte özkaynak paylarının değişimine dayanan iş birleşmelerinde edinen işletmenin belirlenmesinde aşağıdakileri de içeren diğer hususlar ve durumlar göz önünde bulundurulur:
 - İşletme birleşmesi sonrası birleşmiş işletmedeki nispi oy hakları,
 - Birleşmiş işletmede, eğer diğer sahipler veya organize olmuş sahipler grubu önemli oy hakkına sahip değil ise, büyük bir azınlık oy hakkının varlığı,
 - Birleşmiş işletmenin idari organının yapısı,
 - Birleşmiş işletmenin kıdemli yönetici kadrosunun yapısı,
 - Özkaynak paylarının değişiminin şartları.

- Edinen işletme genellikle birleşen diğer işletme veya işletmelerden daha büyüktür (varlık, hasılat veya kâr olarak).
- Bir iş birleşmesini gerçekleştirmek üzere özkaynak payı ihraç edecek yeni bir işletme kurulmuş ise, birleşen işletmeler arasından iş birleşmesinden önce var olan biri, edinen işletme olarak belirlenir. Bunun tersine, bedel olarak nakit ve nakit benzeri veya başka varlıklar transfer eden yeni bir işletme, edinen işletme olabilir.

Örnek 21.14:

A İşletmesi 200.000 TL nakit ödeyerek B İşletmesinin özkaynak paylarının %51'ini satın almıştır.

Konsolide Finansal Tablolar bölümü uyarınca bir yatırımcının, bir işletmedeki oy haklarının yarısından fazlasına sahip olması durumunda, aksi açıkça ortaya konulmadığı sürece bu işletme üzerinde kontrolünün bulunduğu kabul edilir. Dolayısıyla, kontrolün bulunmadığını gösteren aksi bir kanıt olmadığı sürece, A İşletmesi B İşletmesinin özkaynak paylarının yarısından fazlasını satın aldığından, A İşletmesi edinen işletme olarak değerlendirilir.

Örnek 21.15:

A işletmesi yeni ihraç ettiği 5.000 adet özkaynak payı karşılığında, B İşletmesinin özkaynak paylarının %60'ını edinmiştir. A İşletmesinin ihraç edilen yeni paylarla birlikte 100.000 adet payı bulunmaktadır.

Bu durumda A İşletmesi, kontrolün bulunmadığını gösteren aksi bir kanıt olmadığı sürece, B İşletmesinin paylarının yarısından fazlasını edindiği için B İşletmesi üzerinde kontrolü elde etmiş ve dolayısıyla bu birleşme işleminde edinen işletme niteliği kazanmıştır. Her ne kadar B İşletmesi de A İşletmesinin 5.000 adet özkaynak payını elde etse de, bu paylar A İşletmesinin kontrolünü sağlamaya yetecek çoğunlukta olmadığı için B İşletmesi edinilen işletme olarak değerlendirilecektir.

Örnek 21.16:

A İşletmesi ile B İşletmesi birleşerek yeni bir işletme olan C İşletmesini kurmaya karar vermiştir. A ve B İşletmelerinin hissedarları kendi işletmelerindeki payları karşılığında paylarının değerleri nispetinde C İşletmesinin özkaynak paylarını edinmiştir. Bunun neticesinde A ve B İşletmeleri, C İşletmesinin bağlı ortaklığı haline gelmiştir. C İşletmesinin özkaynak paylarının dağılımı sonucunda, A ve B İşletmelerinin hissedarlarının C işletmesindeki pay oranları sırasıyla %60 ve %40'tır.

Bu durumda A ve B İşletmesi her ne kadar C işletmesinin bağlı ortaklığı konumuna gelse de C İşletmesi edinen işletme olarak değerlendirilemez. A ve B İşletmelerinin

hissedarlarının C İşletmesindeki pay oranları alındığında A İşletmesi edinen işletme olarak dikkate alınır.

Örnek 21.17:

Özkaynak payları bir borsada işlem gören A İşletmesinin halihazırda ihraç etmiş olduğu 10.000 adet özkaynak payı bulunmaktadır. A İşletmesi 31 Aralık 2018 tarihinde 190.000 adet ilave özkaynak payı ihraç etmiş ve bu ilave paylar karşılığında B İşletmesinin 9.500 adet özkaynak payının tamamını almıştır.

Bu işlemin gerçekleştiği tarihte A İşletmesinin aktiflerinde yalnızca 85.000 TL nakdi bulunmaktadır ve her bir özkaynak payının gerçeğe uygun değeri 12 TL'dir.

Uzmanlarca yapılan değerlendirme sonucunda B İşletmesinin gerçeğe uygun değeri 2.185.000 TL olarak, her bir özkaynak payının değeri ise 230 TL olarak belirlenmiştir.

A İşletmesinin 190.000 adet ilave özkaynak payı ihraç etmesinin ardından, B İşletmesinin hissedarları yeni sermaye yapısında A İşletmesinin özkaynak paylarının %95'ine A İşletmesinin eski hissedarları ise %5'ine sahip olmuştur.

Bu işlemler sonrasında A İşletmesinin yönetim kurulu, B İşletmesinde görevli yöneticiler atanarak yeniden oluşturulmuştur.

Böyle bir durumda, A İşletmesinin eski hissedarları bu işlemler sonucunda yeni sermaye yapısında %5 paya sahip olduğu ve yönetim kurulu B İşletmesinde görevli üyelere olduğu için bu işlem A İşletmesinin B İşletmesini satın alması olarak değerlendirilemez.

Ayrıca A İşletmesinin aktiflerinde bulunan nakit dışında faaliyetlerini yürütecek varlıklarının bulunmaması nedeniyle A İşletmesi iş tanımını karşılamamaktadır. Dolayısıyla bu işlem B İşletmesinin A İşletmesini satın alması olarak da değerlendirilemez.

Böyle bir durum, yapılan işlemin özü itibarıyla, B İşletmesinin A İşletmesinin eski hissedarlarına özkaynak payı sağlaması karşılığında, A İşletmesi tarafından sahip olunan 85.000 TL nakit tutar ile A İşletmesinin borsa kotasyonuna sahip olmasından kaynaklanacak ekonomik faydanın elde edilmesi olarak muhasebeleştirilecektir.

Örnek 21.18:

A İşletmesi ve B İşletmesi, C İşletmesini kurarak faaliyetlerini bu işletme altında birleştirmeye karar vermiştir. A ve B İşletmelerinin özkaynak paylarının tamamı, işletmelerin değerleri nispetinde, C İşletmesinin paylarıyla değiştirilmiştir. A İşletmesinin gerçeğe uygun değeri 1.020.000 TL, B İşletmesinin gerçeğe uygun değeri ise 980.000 TL'dir. Her bir işletmenin hissedarları C İşletmesinde aynı nisbi oy hakkına sahiptir (A İşletmesi %51, B İşletmesi %49). Ayrıca, C İşletmesinin 6

yönetim kurulu üyesinden 3 tanesi A İşletmesi tarafından, diğer 3 tanesi ise B İşletmesi tarafından atanmaktadır. Bütün önemli kararlar %55 oy çokluğu ile alınmaktadır. C İşletmesinin CEO ve CFO'su B İşletmesi tarafından atanacaktır.

Bir iş birleşmesini gerçekleştirmek üzere özkaynak payı ihraç ederek yeni bir işletme kurulmuş ise, birleşen işletmeler arasından iş birleşmesinden önce var olan biri, edinen işletme olarak belirleneceği için C İşletmesi edinen işletme değildir. A ve B İşletmelerinden biri edinen işletme olarak belirlenir. Kararlar %55 oy çokluğu ile alındığı için ve A ve B İşletmelerinin hissedarlarının pay oranları tek başına karar alınmasına yetecek çoğunlukta olmadığı için pay oranı hangi işletmenin kontrolü elde ettiğine ilişkin bir gösterge sağlamayacaktır. Ayrıca A ve B işletmelerinin hissedarları eşit sayıda yönetim kurulu üyesi atadığı için bu da kontrolü elde eden tarafa ilişkin bir gösterge sağlamayacaktır. Ancak C İşletmesinin önemli yöneticileri B İşletmesi tarafından atandığı için, kontrolü elde eden tarafın B İşletmesi olduğu değerlendirilebilir.

3.3.2. Birleşme Tarihinin Belirlenmesi

Paragraf 21.12 – Birleşme Tarihi

Birleşme tarihi, edinen işletmenin edinilen taraf üzerinde kontrolü elde ettiği tarihtir. Kontrolün elde edildiği tarih genellikle, edinen işletme tarafından edinme bedelinin transfer edildiği, edinilen tarafın varlıklarının edinildiği ve yükümlülüklerinin üstlenildiği tarihtir. Bununla birlikte kontrol, bu tarihten önce veya sonra elde edilmiş olabilir. Bu kapsamda edinen işletme, birleşme tarihini belirlerken kontrolün elde edildiğini gösteren tüm faktörleri göz önünde bulundurur.

Açıklama:

Birleşme tarihi edinilen net varlıkların değerlerinin belirlenmesi açısından özellikle önemlidir. Birleşme tarihi, edinen işletmenin edinilen taraf üzerinde kontrolü elde ettiği tarihtir. Kontrolün elde edildiği tarih kesin ve belirli bir tarihtir ve taraflarca herhangi bir tarih olarak kabul edilemez. Bu kapsamda birleşme tarihi belirlenirken kontrolün elde edildiğini gösteren tüm faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kontrolün elde edildiği tarih sözleşmede belirtilen tarihten farklı olabilmektedir. Aşağıda, birleşme tarihi belirlenirken dikkate alınabilecek -kontrolün elde edildiğine işaret eden- faktörlere örnekler verilmiştir:

- Edinen işletmenin, edinilen işletmenin finansal politikalarını ve işlemlerini yönetmeye başladığı tarih,
- Ekonomik fayda akışının değişmeye başladığı tarih,
- Birleşme bedelinin ödendiği tarih (ancak bu kesin bir gösterge değildir çünkü ödeme kontrolün elde edilmesinden önce, sonra ya da taksitler halinde yapılabilir),

- Edinilen işletmenin yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunun atandığı tarih (birçok durumda bu, kontrolün elde edildiği olası en son tarihtir).
- Halka arz yoluyla satışlarda ilgili düzenleyici otoritenin teklifi onayladığı tarih.

Örnek 21.19:

B İşletmesi 1 Şubat 2020 tarihinde özkaynak paylarının tamamını satışa çıkarmıştır. 1 Mart 2020 tarihinde A İşletmesinin payların tamamını satın alacağı konusunda anlaşmaya varılmıştır ve bu tarihte A İşletmesinin satın alma bedelini ödemesi üzerine B İşletmesi bütün varlık ve yükümlülüklerinin yönetimini A İşletmesine devretmiştir. Satın alma anlaşması kapsamında edinimin 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren geçerli olduğuna ve B İşletmesinin bu tarihten itibaren elde etmiş olduğu kârın tamamının A İşletmesinin olacağına karar verilmiştir.

Birleşme tarihi 1 Mart 2020'dir, çünkü A İşletmesi, B İşletmesinin kontrolünü bu tarihte elde etmiştir.

Örnek 21.20:

B İşletmesi, özkaynak paylarının tamamını 1 Nisan 2020 tarihinde satışa çıkarmıştır. A İşletmesi payların alımı için B İşletmesi ile anlaşmıştır. Ancak, pay alımının geçerli olabilmesi için B İşletmesinin faaliyette bulunduğu sektörün düzenleme ve denetiminden sorumlu düzenleyici otoriteden izin alınması zorunludur. A İşletmesi, henüz düzenleyici otorite onayı gerçekleşmeden B İşletmesine 1 Mayıs 2020 tarihinde payların bedelini ödemiştir. Düzenleyici otoriteden ise onay 1 Haziran 2020 tarihinde gelmiştir.

Bu durumda birleşme tarihi 1 Haziran 2020'dir, çünkü her ne kadar işletmeler kendi aralarında anlaşmış ve edinim bedeli ödenmiş olsa da düzenleyici otoriteden onay alınması zorunlu olduğu için A İşletmesi B İşletmesinin kontrolünü onay verildiğinde elde edebilecektir.

Örnek 21.21:

A İşletmesi B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını satın almıştır. Satış sözleşmesinde birleşme tarihinin 1 Nisan 2020 olduğu belirtilmektedir. A İşletmesinin payların bedelini transfer ettiği 30 Nisan 2020 tarihinde B İşletmesinin payları da A İşletmesine devredilmiştir. 15 Mayıs tarihinde A İşletmesi mevcut yönetim kurulu üyeleri yerine yenilerini atamıştır ve bu tarihte satış sözleşmesinin tüm şartları yerine getirilmiştir.

Bu durumda birleşme tarihi 15 Mayıs'tır, çünkü A İşletmesi B İşletmesinin yönetim kurulunu yeniden atayarak B İşletmesinin kontrolünü elde etmiştir.

3.3.3. İş Birleşmesinin Maliyetinin Belirlenmesi

Paragraf 21.13 – İş Birleşmesinin Maliyeti

İş birleşmesinin maliyeti, transfer edilen bedel ile iş birleşmesiyle doğrudan bağlantılı olarak katlanılan maliyetlerin (aracılık ücretleri, danışmanlık ücretleri, muhasebe ve değerlemeye ilişkin ücretler gibi) toplamı olarak ölçülür.

Açıklama:

İş birleşmesinin maliyeti edinen işletmenin iş birleşmesi karşılığında transfer ettiği bedel ile iş birleşmesiyle doğrudan bağlantılı maliyetlerden oluşmaktadır. Transfer edilen bedel takip eden paragraflarda detaylı olarak açıklanmaktadır. İş birleşmesiyle doğrudan bağlantılı maliyetler ise edinen işletmenin bir iş birleşmesini gerçekleştirmek için katlandığı maliyetlerdir. Aracılık ücretleri, danışmanlık ücretleri, yasal ücretler, muhasebe ve değerlemeye ilişkin ücretler, diğer mesleki ücretler veya müşavirlik ücretleri, işletme içi satın alma biriminin idamesi için gerekli olan maliyetler de dâhil olmak üzere genel yönetim giderleri, borçlanma araçları ile hisse senetlerinin tescil ve ihraç maliyetleri söz konusu maliyetlere dâhildir. Söz konusu maliyetler edinen işletme tarafından gider olarak muhasebeleştirilmek yerine iş birleşmesinin maliyetine dâhil edilir ve dolayısıyla şerefienin bir parçasını oluşturur.

Örnek 21.22:

A İşletmesi, B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını edinmek amacıyla, nominal değeri 1 TL, gerçeğe uygun değeri 2 TL olan 100.000 adet adi özkaynak payı ihraç etmiştir. A İşletmesi, bu işleme ilişkin 15.000 TL tutarında danışmanlık ücreti, 1.000 TL muhasebe ücreti, 1.000 TL noter ücreti ödemiştir.

Bu durumda satın alma maliyeti; A İşletmesinin ihraç ettiği payların gerçeğe uygun değeri olan 200.000 TL (100.000 adet x 2 TL = 200.000 TL) ile 17.000 TL (15.000 TL + 1.000 TL + 1.000 TL = 17.000 TL) tutarındaki iş birleşmesiyle doğrudan bağlantılı olarak katlanılan maliyetlerin toplamı olan 217.000 TL'dir.

Paragraf 21.14 – Transfer Edilen Bedel

İş birleşmesinde transfer edilen bedel, birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür. Söz konusu gerçeğe uygun değer, edinen işletme tarafından transfer edilen varlıkların, üstlenilen yükümlülüklerin ve ihraç edilen özkaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerlerinin toplamı olarak hesaplanır. Söz konusu unsurların gerçeğe uygun değerinin belirlenmesinde “*Finansal Araçlar ve Özkaynaklar*” bölümünde yer alan gerçeğe uygun değer ölçümüne ilişkin hükümler uygulanır.

Açıklama:

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{Transfer Edilen Bedel} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|} \hline \text{Transfer Edilen Varlıkların Gerçeğe Uygun Değeri} \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|} \hline \text{Üstlenilen Yükümlülüklerin Gerçeğe Uygun Değeri} \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|} \hline \text{İhraç edilen Özkaynak Paylarının Gerçeğe Uygun Değeri} \\ \hline \end{array}$$

Gerçeğe uygun değer, karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli taraflar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir yükümlülüğün yerine getirilmesi durumunda ortaya çıkabilecek tutardır. Gerçeğe uygun değer belirlenmesine ilişkin hükümler BOBİ FRS'nin “*Finansal Araçlar ve Özkaynaklar*” bölümünde 9.27 - 9.31 paragraflarında düzenlenmektedir.

Örnek 21.23:

A İşletmesi, B işletmesinin özkaynak paylarının %65'ini edinmiştir. Söz konusu edinim karşılığında A İşletmesi birleşme tarihinde defter değeri 250.000 TL, gerçeğe uygun değeri 300.000 TL olan maddi duran varlık; nominal değeri 100.000 TL, gerçeğe uygun değeri 150.000 TL olan hisse senedi ve 100.000 TL nakit vermiştir. A İşletmesi ayrıca 12 ay sonra 100.000 TL nakit (iskonto oranı aylık %1'dir) daha verecektir.

Transfer edilen bedel aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$\begin{array}{l} 300.000 \text{ TL (maddi duran varlıkların birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri)} \\ + 150.000 \text{ TL (hisse senetlerinin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri)} \\ + 100.000 \text{ TL (birleşme tarihinde ödenen nakit)} \\ + 89.285 \text{ TL (100.000 TL'nin bugünkü değeri = } 100.000 \text{ TL}/(1,01)^{12}) \\ = \underline{639.285 \text{ TL}} \end{array}$$

Örnek 21.24:

A İşletmesi B işletmesinin özkaynak paylarının tamamını 1.1.2020 tarihinde 50.000 TL karşılığında edinmiştir. A İşletmesi bu bedelin 10.000 TL'sini peşin ödemiştir.

Kalan 40.000 TL'yi ise her yıl 31 Aralık tarihinde 10.000 TL ödeyerek 4 yılda ödeyecektir. A İşletmesi yıllık iskonto oranını yıllık %8 olarak belirlemiştir.

21.14 paragrafında belirtildiği üzere transfer edilen bedel gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür. Bu kapsamda A İşletmesinin 4 yıl boyunca ödeyeceği 40.000 TL tutarındaki bedelin gerçeğe uygun değeri bu ödemelerin bugünkü değeri üzerinden ölçülecektir. Bu değer aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

$$\begin{aligned}\text{Ödemelerin bugünkü değeri} &= 10.000/(1+0,08)^1 + 10.000/(1+0,08)^2 + 10.000/(1+0,08)^3 + \\ &10.000/(1+0,08)^4 \\ &= 33.121 \text{ TL}\end{aligned}$$

Bu çerçevede iş birleşmesinin maliyeti 43.121 TL (10.000 TL peşin ödeme + 40.000 TL'lik kalan ödemelerin bugünkü değeri) olarak belirlenecektir.

Paragraf 21.15 – Aşamalı Olarak Gerçekleşen İş Birleşmelerinin Maliyeti

Aşamalı olarak gerçekleşen iş birleşmelerinde birleşmenin maliyeti hesaplanırken edinilen işletmenin daha önceden elde tuttuğu edinilen tarafın özkaynak payları, güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerleri üzerinden dikkate alınır. Söz konusu payların birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle defter değerleri arasındaki fark kâr veya zarara yansıtılır.

Paragraf 21.15A

Aşamalı olarak gerçekleşen iş birleşmeleri bir bedel karşılığı ilave özkaynak paylarının edinimi sonucu gerçekleşmişse, edinilen işletmenin daha önceden elde tutulan özkaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülebildiği kabul edilir. Bu durumda, edinilen işletmenin daha önceden elde tutulan özkaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri, ilave özkaynak payları için birim başına transfer edilen bedel üzerinden belirlenebilir.

Açıklama:

İş birleşmeleri aşamalı olarak da gerçekleşebilmektedir. Bir işletmenin bağlı ortaklık niteliğinde olmayan bir yatırımı üzerinde sonradan kontrolü elde etmesi durumunda aşamalı bir iş birleşmesinden söz edilebilir. Buna göre bir işletmenin sahip olduğu finansal araç yatırımı, iştirak yatırımı veya müşterek girişimlerdeki yatırımı tam konsolidasyona göre muhasebeleştirileceği bir bağlı ortaklığa dönüştüğünde aşamalı iş birleşmesi gerçekleşir. Örneğin bir işletme başka bir işletmenin %25'lik payına sahipken %30'unu daha satın alarak işletme üzerinde kontrole sahip olabilir.

Bir yatırımın bağlı ortaklık niteliği kazanarak aşamalı iş birleşmesinin gerçekleşmesi durumunda daha önceden elde tutulan payların yeniden ölçümünün yapılması diğer bir ifadeyle gerçeğe uygun değerinin belirlenmesi öngörülmüştür. Bunun bir istisnasını söz konusu gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülememesi durumu oluşturmaktadır. Ancak, 21.15A paragrafına göre yatırımın nitelik değiştirilmesi bir

bedel karşılığı bazı özkaynak paylarının edinimi sonucu gerçekleşmişse gerçeğe uygun değerın güvenilir bir şekilde ölçülemediği iddia edilemeyecektir. Diğer taraftan böyle bir durumda işletmeler aynı paragrafla sağlanan kolaylaştırıcı uygulamadan faydalanabilecektir. Kolaylaştırıcı uygulamaya göre gerçeğe uygun değerın elde edilen özkaynak payları için birim başına transfer edilen bedel üzerinden tespit edebilmesi mümkündür.

Örnek 21.25:

A İşletmesi 1 Nisan 2020 tarihinde B İşletmesinin özkaynak paylarının %25'ini 100.000 TL ödeyerek satın almıştır. 1 Nisan 2021 tarihinde A İşletmesi 300.000 TL ödeyerek B İşletmesinin özkaynak paylarının %50'sini daha satın almıştır. 1 Nisan 2021 tarihinde A İşletmesinin daha önceden sahip olduğu %25'lik hisselerin gerçeğe uygun değeri 120.000 TL, B İşletmesinin BOBİ FRS 'ye göre finansal tablolarına yansıttığı net varlıklarının gerçeğe uygun değeri 350.000 TL'dir.

Bu durumda iş birleşmesine ilişkin tutarlar aşağıdaki şekilde hesaplanır:

Birleşmenin maliyeti: 120.000 TL (önceden elde tutulan özkaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri) + 300.000 TL (birleşme tarihinde transfer edilen bedel) = 420.000 TL

B İşletmesinin birleşme tarihindeki (1 Nisan 2021) net varlıklarının gerçeğe uygun değeri: 350.000 TL (bunun %25'i olan 87.500 TL kontrol gücü olmayan payların değeridir).

B İşletmesinin birleşme tarihindeki net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki A İşletmesinin payı: $350.000 \text{ TL} \times 75 / 100 = 262.500 \text{ TL}$

Birleşmenin maliyetinin, B İşletmesinin birleşme tarihindeki net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki A İşletmesinin payını aşan kısmı: $420.000 \text{ TL} - 262.500 \text{ TL} = 157.500 \text{ TL}$ (şerefiye)

(A İşletmesinin önceden sahip olduğu özkaynak paylarının defter değeri ile gerçeğe uygun değeri olan 120.000 TL arasındaki fark kâr veya zarar tablosuna kâr olarak yansıtılır.)

Örnek 21.26 – Aşamalı İş Birleşmesi: Finansal Varlığın Bağlı Ortaklığa Dönüşmesi

A İşletmesi 31.1.2021 tarihinde B İşletmesinin özkaynaklarının %15'ini temsil eden 15.000 adet payı 150.000 TL'ye satın almıştır. A İşletmesi, bu yatırımını finansal varlık olarak muhasebeleştirmiştir. B İşletmesinin özkaynak payları borsada işlem görmediği için bu yatırımı A İşletmesi BOBİ FRS Bölüm 9 uyarınca maliyet bedeli üzerinden ölçmektedir.

A İşletmesi 1.1.2022 tarihinde B İşletmesinin özkaynaklarının %60'ını temsil eden 60.000 adet ilave özkaynak payını satın almış ve karşılığında 900.000 TL ödemiştir.

A İşletmesi ilave pay alımı sonrasında B İşletmesinin toplam özkaynak paylarının %75'ine sahip olmuştur. Bunun sonucunda A İşletmesi, B İşletmesi üzerinde kontrolü elde ederek bu yatırımını tam konsolidasyon yöntemine göre muhasebeleştirilen bir bağlı ortaklık olarak finansal tablolarına yansıtmıştır.

A İşletmesi ilave payların ediniminin gerçekleştiği tarihte, B İşletmesine ait daha önce elinde bulundurduğu 15.000 adet özkaynak payının gerçeğe uygun değerini, ilave paylar için birim başına transfer edilen bedel üzerinden belirlemiştir.

1.1.2022 tarihinde B İşletmesinin finansal tablolarına yansıttığı varlık ve yükümlülüklerin defter değeri ve gerçeğe uygun değeri aşağıdaki şekildedir:

	Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değer
Nakit	300.000 TL	300.000 TL
Ticari Alacaklar	250.000 TL	250.000 TL
Stok	200.000 TL	300.000 TL
Maddi Duran Varlık	450.000 TL	600.000 TL
Banka Kredisi	(100.000 TL)	(100.000 TL)
Ticari Borçlar	(50.000 TL)	(50.000 TL)
TOPLAM (NET DEĞER)	1.050.000 TL	1.300.000 TL

31.1.2021 tarihinde gerçekleştirilecek kayıtlar:

Finansal Yatırımlar		150.000 TL	
	Bankalar		150.000 TL

1.1.2022 tarihinde iş birleşmesinin maliyeti aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

60.000 adet ilave özkaynak payı için verilen bedel:	900.000 TL
<u>15.000 adet ilk edinilen payların gerçeğe uygun değeri:</u>	<u>225.000 TL*</u>
Toplam Maliyet:	1.125.000 TL

* 15.000 x (900.000 TL / 60.000 adet)

1.1.2022 tarihinde gerçekleştirilecek kayıtlar aşağıdaki şekilde olacaktır:

İlk edinilen 15.000 adet payın gerçeğe uygun değer üzerinden değerlemesine ilişkin kayıt:

Finansal Yatırımlar		75.000 TL	
	Diğer Gelirler		75.000 TL*

*Finansal yatırımının defter değeri ile 225.000 TL'lik gerçeğe uygun değeri arasındaki fark.

Bireysel finansal tablolarda bağlı ortaklık edinimine ilişkin yapılacak kayıt:

Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar		1.125.000 TL	
	Bankalar		900.000 TL
	Finansal Yatırımlar		225.000 TL

A İşletmesinin konsolide finansal tabloları hazırlarken iş birleşmesine ilişkin yapacağı kayıtlar aşağıdaki şekildedir:

Nakit		300.000 TL	
Ticari Alacak		250.000 TL	
Stok		300.000 TL	
Maddi Duran Varlık		600.000 TL	
Şerefiye*		150.000 TL	
	Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar		1.125.000 TL
	Banka Kredisi		100.000 TL
	Ticari Borçlar		50.000 TL
	Kontrol Gücü Olmayan Paylar**		325.000 TL

* Şerefiye aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

İş birleşmesinin maliyeti	=	1.125.000 TL
Bağlı ortaklığın net varlıklarının gerçeğe uygun değerinden A işletmesine düşen pay	=	975.000 TL
Şerefiye tutarı	=	150.000 TL

** Kontrol gücü olmayan payların değeri, net varlıkların gerçeğe uygun değerinin kontrol gücü olmayan paylara düşen kısmı üzerinden hesaplanmıştır (1.300.000 TL x %25)

Örnek 21.27 – Aşamalı İş Birleşmesi: İştirakin Bağlı Ortaklığa Dönüşmesi

A İşletmesi 31.1.2021 tarihinde B İşletmesinin özkaynaklarının %40'ını temsil eden 40.000 adet payı 400.000 TL'ye satın almıştır. A İşletmesi, B İşletmesi üzerinde önemli etkiye sahip olduğu için iştirak olarak muhasebeleştirilmiş ve muhasebeleştirmede özkaynak yöntemini kullanmıştır.

31.12.2021 tarihinde A İşletmesinin iştirak niteliğindeki yatırımının defter değeri 480.000 TL çıkmıştır. Defter değerindeki 80.000 TL'lik artışın 50.000 TL'lik kısmı B İşletmesinin dönemde elde ettiği kârlardan, 30.000 TL'lik artış ise özkaynaklarda muhasebeleştirdiği maddi duran varlık yeniden değerlendirilme artışından kaynaklanmıştır.

A İşletmesi 1.1.2022 tarihinde B İşletmesinin özkaynaklarının %35'ini temsil eden 35.000 adet ilave özkaynak payını satın almış ve karşılığında 525.000 TL ödemiştir. A İşletmesi ilave pay alımı sonrasında B İşletmesinin toplam özkaynak paylarının %75'ine sahip olmuştur. Bunun sonucunda A İşletmesi, B İşletmesi üzerinde kontrolü elde ederek bu yatırımını tam konsolidasyon yöntemine göre muhasebeleştirilen bir bağlı ortaklık olarak finansal tablolarına yansıtmıştır.

A İşletmesi ilave payların ediniminin gerçekleştiği tarihte, B İşletmesine ait daha önce elinde bulundurduğu 40.000 adet özkaynak payının gerçeğe uygun değerini, ilave paylar için birim başına transfer edilen bedel üzerinden belirlemiştir.

1.1.2022 tarihinde B İşletmesinin finansal tablolarına yansıttığı varlık ve yükümlülüklerin defter değeri ve gerçeğe uygun değeri aşağıdaki şekildedir:

	Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değer
Nakit	300.000 TL	300.000 TL
Ticari Alacaklar	250.000 TL	250.000 TL
Stok	200.000 TL	300.000 TL
Maddi Duran Varlık	450.000 TL	600.000 TL
Banka Kredisi	(100.000 TL)	(100.000 TL)
Ticari Borçlar	(50.000 TL)	(50.000 TL)
TOPLAM (NET DEĞER)	1.050.000 TL	1.300.000 TL

31.1.2021 tarihinde gerçekleştirilecek kayıtlar:

İştiraklerdeki Yatırımlar		400.000 TL	
	Bankalar		400.000 TL

31.12.2021 tarihinde gerçekleştirilecek kayıt:

İştiraklerdeki Yatırımlar		80.000 TL	
	Bağlı Ortaklıkların, İştiraklerin ve Müşterek Girişimlerin Kârlarından Paylar (gelir)		50.000 TL
	Bağlı Ortaklıkların, İştiraklerin ve Müşterek Girişimlerin Kazanç ve Kayıplarından Paylar (özkaynak)		30.000 TL

1.1.2022 tarihinde iş birleşmesinin maliyeti aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

35.000 adet ilave özkaynak payı için verilen bedel:	525.000 TL
40.000 adet ilk edinilen payların gerçeğe uygun değeri:	600.000 TL*
Toplam Maliyet:	1.125.000 TL

* 40.000 x (525.000 TL / 35.000 adet)

1.1.2022 tarihinde gerçekleştirilecek kayıtlar aşağıdaki şekilde olacaktır:

İlk edinilen 40.000 adet payın gerçeğe uygun değer üzerinden değerlemesine ilişkin kayıt:

İştiraklerdeki Yatırımlar		120.000 TL	
	Diğer Gelirler		120.000 TL*

*İştirak yatırımının defter değeri ile 600.000 TL'lik gerçeğe uygun değeri arasındaki fark.

İştirak yatırımına ilişkin özkaynaklarda muhasebeleştirilen tutarların aktarımına ilişkin kayıt:

Bağlı Ortaklıkların, İştiraklerin ve Müşterek Girişimlerin Kazanç ve Kayıplarından Paylar (özkaynak)		30.000 TL	
	Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları		30.000 TL

Bireysel finansal tablolarda bağlı ortaklık edinimine ilişkin yapılacak kayıt:

Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar		1.125.000 TL	
	Bankalar		525.000 TL
	İştiraklerdeki Yatırımlar		600.000 TL

A İşletmesinin konsolide finansal tabloları hazırlarken iş birleşmesine ilişkin yapacağı kayıtlar aşağıdaki şekildedir:

Nakit		300.000 TL	
Ticari Alacak		250.000 TL	
Stok		300.000 TL	
Maddi Duran Varlık		600.000 TL	
Şerefiye		150.000 TL*	
	Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar		1.125.000 TL
	Banka Kredisi		100.000 TL
	Ticari Borçlar		50.000 TL
	Kontrol Gücü Olmayan Paylar**		325.000 TL

*Şerefiye aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

İş birleşmesinin maliyeti	=	1.125.000 TL
Bağlı ortaklığın net varlıklarının gerçeğe uygun değerinden A işletmesine düşen pay	=	975.000 TL
Şerefiye tutarı	=	150.000 TL

** Kontrol gücü olmayan payların değeri, net varlıkların gerçeğe uygun değerinin kontrol gücü olmayan paylara düşen kısmı üzerinden hesaplanmıştır (1.300.000 TL x %25)

Paragraf 21.16 – Bir Bağlı Ortaklığın İlave Özkaynak Paylarının Elde Edilmesi

Bir bağlı ortaklığın ilave özkaynak paylarının elde edilmesi durumunda, bağlı ortaklık üzerinde hâlihazırda kontrole sahip olduğundan aşamalı olarak gerçekleşen bir iş birleşmesi söz konusu değildir. Bağlı ortaklığın ilave paylarının elde edilmesi durumunda “*Konsolide Finansal Tablolar*” bölümünün 22.29 ve 22.30 paragrafları uygulanır.

Açıklama:

Bir işletme hâlihazırda bağlı ortaklığı olan bir işletmenin ilave özkaynak paylarını edinebilir. Örneğin A İşletmesi B İşletmesinin paylarının %60'ına sahipken sonradan %10'unu daha satın alabilir. İlk durumda A İşletmesi B İşletmesinin kontrolüne sahip olduğu için aşamalı olarak gerçekleşen bir iş birleşmesi söz konusu değildir. Bu türden değişiklikler özkaynak işlemi olarak kayda alınır. Bu kapsamda ana ortaklık paylarına ve kontrol gücü olmayan paylara ilişkin defter değerleri bunların bağlı ortaklıkta sahip oldukları paylardaki değişimleri yansıtacak şekilde düzeltilir. Kontrol gücü olmayan paylarda meydana gelen değişim tutarı ile ödenen ya da alınan bedelin gerçeğe uygun değeri arasındaki fark doğrudan özkaynakta kayda alınır ve söz konusu fark ana ortaklığın sahipleriyle ilişkilendirilir. Diğer bir ifadeyle bu fark kazanç veya kayıp olarak Kâr veya Zarar Tablosuna yansıtılmaz, Finansal Durum Tablosunda “*Paylara İlişkin Primler*” kaleminin içerisinde gösterilir. Bu tür bir muhasebeleştirme işlemi sonucunda şerefiye dâhil olmak üzere konsolide finansal tablolarda yer alan bağlı ortaklık varlık ve yükümlülüklerinin değerinde herhangi bir değişme meydana gelmez.

Örnek 21.28:

B İşletmesinin dolaşımında 10.000 adet özkaynak payı bulunmaktadır ve özkaynak paylarının %80'ine A İşletmesi sahiptir. A İşletmesi 1.1.2020 tarihinde B işletmesinin ilave 1.000 adet payını 25.000 TL'ye satın almıştır. Bu tarihte B İşletmesinin net varlıklarının değeri 200.000 TL'dir.

Bu durumda A İşletmesi B işletmesinin %10'luk ilave özkaynak payını satın alması sonucunda kontrol gücü olmayan payların defter değeri 40.000 TL'den (200.000 TL x %20) 20.000 TL'ye (200.0000 TL x %10) düşecektir.

Kontrol gücü olmayan paylarda meydana gelen değişim tutarı ile ödenen tutar arasındaki fark doğrudan kar veya zarara yansıtılmadan özkaynaklar “*Paylara İlişkin Primler*” kalemine yansıtılacaktır.

Kontrol Gücü Olmayan Paylar		20.000 TL	
Paylara İlişkin Primler		5.000 TL	
	Kasa		25.000 TL

Paragraf 21.17 – Transfer Edilen Bedelin Niteliği

Transfer edilen bedel; nakit, nakit dışı varlıklar, edinen işletmenin bir işletmesi veya işi, şarta bağlı bedel, adi veya imtiyazlı özkaynak araçları, opsiyonlar, varantlar şeklinde olabilir.

Paragraf 21.18 – Transfer Edilen Bedel - Şarta Bağlı Bedel

Transfer edilen bedel, şarta bağlı bedel anlaşmalarından kaynaklanan varlık ve yükümlülükleri de içerebilir. Şarta bağlı bedel genellikle, iş birleşmesine ilişkin sözleşme gereğince, gelecekte belirli olayların meydana gelmesi veya koşulların oluşması şartıyla (örneğin, birleşmeyle edinilen tarafın varlık getiri oranının belirli bir oranın üzerinde olması şartıyla) edinen işletmenin edinilen tarafın önceki sahiplerine ilave varlık veya özkaynak payları transfer etmesini öngören yükümlülükler şeklinde ortaya çıkar. Ancak şarta bağlı bedel anlaşmasına göre, edinen işletmenin, gelecekte belirli olayların meydana gelmesi veya şartların oluşması durumunda önceden transfer ettiği bedeli geri almasını sağlayan bir hakkı da ortaya çıkabilir.

Açıklama:

Bir iş birleşmesi gerçekleşirken birleşmenin tarafları, her zaman özellikle belirli varlıkların başarısına veya değerine ya da bazı olayların sonuçlarına ilişkin belirsizlik bulunduğu durumlarda, transfer edilen bedelin kesin değerini belirlemeyebilir. Bu tür durumlarda taraflar anlaşmayı tamamlamak için genellikle geçici bir tutar belirler. Böylece taraflar işin geleceğine ilişkin belirsizlikten kaynaklanan riskleri birlikte üstlenirler.

Şarta bağlı bedelin meydana gelmesine sebep olabilecek durum ve olaylara aşağıdakiler örnek olarak verilebilir;

- Edinilen işletmenin belirli bir dönemde, kararlaştırılan bir kâr hedefini gerçekleştirmesi neticesinde edinen işletme tarafından ilave ödeme yapılması. Örneğin A İşletmesi B İşletmesini edindiğinde, edinim sözleşmesinde B İşletmesinin sene sonuna kadar 250.000 TL kâr etmesi durumunda A İşletmesi tarafından B işletmesine 50.000 TL daha bedel ödeneceği kararlaştırılabilir. B İşletmesinin söz konusu kâr hedefini gerçekleştirme olasılığı hesaplanarak transfer edilen bedele dâhil edilmesi gereken şarta bağlı bedel belirlenir (güvenilir olarak belirlenebiliyorsa).
- Belirli bir dönemde bir lisansın veya patentin onaylanması.
- Belirli bir dönemde, kararlaştırılan sözleşme şartlarının tamamlanması.
- Belirli varlıklardan sağlanan nakit akışlarının kararlaştırılan bir tutarın üzerinde kalması.

Paragraf 21.19 – Transfer Edilen Bedel - Şarta Bağlı Bedel

Şarta bağlı bedelin oluşmasına neden olan şart veya olayların gerçekleşmesinin muhtemel olduğu ve şarta bağlı bedel tutarının güvenilir bir şekilde ölçülebildiği durumlarda edinen işletme şarta bağlı bedelin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerini iş birleşmesinin maliyetine dâhil eder. Bu durumda edinen işletmenin şarta bağlı bedel anlaşmasına göre gelecekte varlık veya özkaynak payları transfer etmesi gerekiyorsa gelecekte yapacağı transferleri bunların özelliklerini dikkate alarak yükümlülük veya özkaynak olarak kayda alır. Bunun yanı sıra, edinen işletmenin şarta bağlı bedel anlaşmasına göre önceden transfer ettiği bedelin geri alınmasına ilişkin bir hakkı oluşuyorsa bu hakkını varlık olarak sınıflandırır.

Paragraf 21.20 – Transfer Edilen Bedel - Şarta Bağlı Bedel

Gelecekteki şart veya olayların gerçekleşmesinin muhtemel olmaması veya gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülememesi nedeniyle birleşme tarihinde kayda alınmayan şarta bağlı bedel, birleşme tarihinden sonra (ölçüm dönemi içerisinde veya sonrasında) bu şartların sağlanması durumunda, birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden iş birleşmesinin maliyetine dâhil edilir ve şerefiye tutarında düzeltme yapılır. Şarta bağlı bedelin oluşmasına neden olan olay ve şartların gerçekleşmemesi ya da gerçekleşmesinin artık muhtemel olmaması durumunda ise birleşme tarihinde iş birleşmesine dâhil edilen şarta bağlı bedel iş birleşmesi maliyetinden çıkarılır ve şerefiye tutarında düzeltme yapılır.

Açıklama:

Şarta bağlı bedel iş birleşmesi neticesinde finansal tablolara alınacak olan şerefiye tutarını etkileyeceği için, bu bedelin güvenilir olarak ölçülebildiği ve ölçülen tutarın gerçekleşmesinin muhtemel (gerçekleşme olasılığının gerçekleşmeme olasılığından daha yüksek olduğu durum) olduğu durumda derhal transfer edilen bedele dâhil edilmesi gerekmektedir. Benzer şekilde, şarta bağlı bedel transfer edilen bedele dâhil edilmişse, ancak söz konusu bedelin ödenmesini öngören şartlar sonradan meydana gelmemişse transfer edilen bedel derhal düzeltilmelidir.

Şarta bağlı bedelin gerçeğe uygun değeri "*Bölüm 9 Finansal Araçlar ve Özkaynaklar*"da düzenlenen hükümler kapsamında belirlenir. Şarta bağlı bedelin gerçeğe uygun değeri belirlenirken birleşme tarihindeki durum ve şartlar dikkate alınır. Bazı durumlarda şarta bağlı bedelin gerçeğe uygun değerinin ölçülmesi oldukça zordur ancak iş birleşmesine ilişkin muhasebeleştirme işlemlerinin tamamlanabilmesi için söz konusu ölçümün yapılması gereklidir.

Şarta bağlı bedel anlaşması kapsamında edinen işletmenin edinilen tarafın önceki sahiplerine ilave varlık veya özkaynak payları transfer etmesi öngörülüyorsa edinen işletme transfer edeceği söz konusu kalemleri niteliğine göre yükümlülükler altında veya özkaynaklar altında sınıflandırır. Bununla birlikte şarta bağlı bedel anlaşmasına göre, edinen işletmenin, gelecekte belirli olayların meydana gelmesi veya şartların

oluşması durumunda önceden transfer ettiği bedeli geri almasını sağlayan bir hakkı söz konusuysa bu hak varlık olarak sınıflandırılır.

Edinen işletmenin birleşme tarihinden sonra muhasebeleştirdiği şarta bağlı bedelin gerçeğe uygun değerindeki bazı değişiklikler, birleşme tarihinde var olan durumlara ilişkin birleşme tarihinden sonra ortaya çıkan ek bilgilerin bir sonucu olabilir. Bu tür değişiklikler, 21.29-21.33 paragrafları uyarınca ölçüm dönemi düzeltmeleridir. Ancak, bir kazanç hedefinin tutturulması, belirli bir hisse fiyatına ulaşılması veya bir araştırma ve geliştirme projesinde bir dönüm noktasına gelinmesi gibi birleşme tarihinden sonraki olaylardan kaynaklanan değişiklikler, ölçüm dönemi düzeltmeleri değildir. Edinen işletme, şarta bağlı bedelin değerindeki ölçüm dönemi düzeltmesi olmayan değişiklikleri aşağıdaki şekilde muhasebeleştirir:

- Özkaynak olarak sınıflandırılmış şarta bağlı bedel yeniden ölçülmez ve buna ilişkin sonradan yapılan ödeme, özkaynak içerisinde muhasebeleştirilir.
- Diğer şarta bağlı bedel ise her bir raporlama tarihinde gerçeğe uygun değeriyle ölçülür ve gerçeğe uygun değerindeki değişimler “Bölüm 9 Finansal Araçlar”a göre kâr veya zararda finansal tablolara alınır.

Örnek 21.29:

A İşletmesi, B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını 1.1.2021 tarihinde satın almıştır. Satın alma sözleşmesinin bir parçası olarak A İşletmesi, B İşletmesine aşağıdaki şartların sağlanması durumunda satın alma tarihinden 1 yıl sonra ilâve bir bedel ödeyecektir. B İşletmesinin 2021 raporlama dönemine ait 12 aylık kârı;

- 500.000 TL veya daha az olursa herhangi bir ödeme yapılmayacaktır,
- 500.000 TL ile 750.000 TL arasında olursa kârın %25'i ödenecektir,
- 750.000 TL'den fazla olursa kârın yine %25'i ödenecektir.

B İşletmesinin geçmişteki kârlılığı ve geleceğe ilişkin durum ve şartlar değerlendirildiğinde B İşletmesinin birleşme tarihinden sonraki 12 aylık dönemde kârlılığının aşağıdaki gibi olacağı tahmin edilmektedir:

- %50 olasılıkla 450.000 TL,
- %30 olasılıkla 650.000 TL,
- %20 olasılıkla 800.000 TL.

Bu durumda şarta bağlı bedel olasılık ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılarak aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$(0,5*0) + (0,3*650.000 \text{ TL}*0,25) + (0,2*800.000*0,25) = 48.750 \text{ TL} + 40.000 \text{ TL} = 88.750 \text{ TL}$$

Şarta bağlı bedelin gerçeğe uygun değerini ödenecek tutarın bugünkü değeri oluşturacaktır. Bu durumda A İşletmesinin yıllık iskonto oranını %8 olarak belirlediği varsayımı altında şarta bağlı bedelin gerçeğe uygun değeri aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

$$88.750 \text{ TL} / (1+0,08)^1 = 82.175 \text{ TL}$$

Örnek 21.30:

A İşletmesi B İşletmesinin özkaynak paylarının %60'ını 1.1.2021 tarihinde satın almıştır. Ödeme üç aşamada yapılacaktır:

- Birleşme tarihinde şarta bağlı olmayan 400.000 TL tutarında ödeme,
- 2021 raporlama dönemine ilişkin brüt kâr 50.000 TL'yi aşarsa bir yıl sonra 150.000 TL,
- 2022 raporlama dönemine ilişkin brüt kâr 60.000 TL'yi aşarsa iki yıl sonra 180.000 TL.

A İşletmesi ödeme için belirlenen şartların gerçekleşmesinin muhtemel olduğunu değerlendirmiştir. A İşletmesinin kullandığı iskonto oranı yıllık %8'dir. Bu durumda iş birleşmesinin maliyeti şarta bağlı ödemeler de dahil, ödenecek tutarların gerçeğe uygun değerleri üzerinden hesaplanacaktır. A işletmesi şarta bağlı ödemelere ilişkin yükümlülük tutarlarını finansal tablolarına yansıtacaktır.

İş birleşmesinin maliyeti aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

Birleşme tarihindeki ödemenin gerçeğe uygun değeri	= 400.000 TL
1 yıl sonraki ödemenin gerçeğe uygun değeri	= 138.888 TL*
<u>2 yıl sonraki ödemenin gerçeğe uygun değeri</u>	<u>= 154.320 TL**</u>
TOPLAM	= 693.208 TL

* $150.000 / (1+0,08)^1$

** $180.000 / (1+0,08)^2$

Örnek 21.31:

A İşletmesi B İşletmesinin paylarının %60'ını 1.1.2020 tarihinde aşağıdaki sözleşme koşulları altında satın almıştır:

- A İşletmesi 31.1.2020 tarihinde 1.250.000 TL tutarında ödeme gerçekleştirecektir.
- B İşletmesinin 2020 yılı raporlama dönemine ilişkin net kârının 150.000 TL'yi aşması durumunda, A İşletmesi 1.1.2022 tarihinde 100.000 TL ödeme gerçekleştirecektir.
- B İşletmesinin 2020 ve 2021 yılı raporlama dönemlerine ait net kârın toplamının 250.000 TL'yi aşması durumunda, A İşletmesi 1.1.2023 tarihinde 120.000 TL ödeme gerçekleştirecektir.

A İşletmesi birleşme tarihinde B İşletmesinin belirlenen kar hedeflerine ulaşmasını muhtemel görmediği için şarta bağlı bu tutarları birleşme maliyetine dahil etmemiştir.

B İşletmesinin birleşme tarihinde net varlıklarının değeri 2.000.000 TL'dir.

B İşletmesi 31.12.2020 tarihine gelindiğinde önemli bir satış sözleşmesi sonucu satış tutarını beklenenin üzerinde artırarak 2020 raporlama döneminde 200.000 TL net kar raporlamıştır. Bunun üzerinde A İşletmesi birleşmeye ilişkin şarta bağlı bedellerin ödenmesinin muhtemel olmadığı yönündeki değerlendirmesini değiştirerek bu bedellere ilişkin finansal tablolarında gerekli düzeltmeleri gerçekleştirmiştir.

A İşletmesi iskonto oranını yıllık %8 olarak belirlemiştir.

A İşletmesi 1.1.2020 tarihinde birleşmeye ilişkin tutarları aşağıdaki şekilde hesaplamıştır:

Birleşme maliyeti = 1.250.000 TL

A İşletmesinin edinilen işletmenin net varlıklarındaki payı = 1.200.000 TL

(2.000.000 TL x 0,6)

Şerefiye tutarı = 50.000 TL

Kontrol gücü olmayan payların değeri ise 800.000 TL (2.000.000 TL x 0,4) olarak belirlenmiştir.

A İşletmesi 31.12.2020 tarihinde birleşme maliyetinde aşağıdaki şekilde değişiklik yapacaktır:

31.1.2020 tarihinde gerçekleştirilen ödeme: 1.250.000 TL

1.1.2022 tarihinde ödenecek şarta bağlı bedelin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri bugünkü değeri: 92.593 TL*

1.1.2023 tarihinde ödenecek şarta bağlı bedelin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri bugünkü değeri: 102.881 TL**

TOPLAM 1.445.474 TL

*100.000 / (1+%8)¹

** 120.000 / (1+%8)²

A İşletmesi 31.12.2020 tarihinde birleşmeye ilişkin tutarlarda aşağıdaki şekilde değişiklik yapacaktır:

Birleşme maliyeti = 1.445.474 TL

A İşletmesinin edinilen işletmenin net varlıklarındaki payı = 1.200.000 TL

(2.000.000 TL x 0,6)

Şerefiye tutarı = 245.474 TL

Kontrol gücü olmayan payların değerinde herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

3.3.4. Edinilen Varlıkların, Üstlenilen Yükümlülüklerin ve Kontrol Gücü Olmayan Payların Ölçümü ve Kayda Alınması

Paragraf 21.21 – Edinilen Varlıkların ve Üstlenilen Yükümlülüklerin Ölçüm ve Kayda Alınması

Edinen işletme birleşme tarihinde, şerefiyeden ayrı olarak bu tarih itibarıyla edinilen tarafın bu Standarda uygun olarak hazırlanmış finansal tablolarında yer alan varlık ve yükümlülüklerini kayda alır. Edinen işletme, birleşme tarihi itibarıyla edinilen tarafın bu Standarda uygun olarak hazırlanmış finansal tablolarında yer alan varlık ve yükümlülükleri, güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçer. Ancak edinen işletme, gerçeğe uygun değeri güvenilir bir şekilde ölçülemeyen varlık ve yükümlülükleri, edinilen tarafın birleşme tarihi itibarıyla finansal tablolarında yer alan defter değerleri üzerinden kayda alır.

Paragraf 21.22

Edinen işletme, edinilen tarafın birleşme tarihi itibarıyla finansal tablolarında yer almayan varlık ve yükümlülüklerini kayda almaz.

Açıklama:

Edinen işletme iş birleşmesiyle birlikte edindiği varlıklar ve üstlendiği yükümlülükleri kendi finansal tablolarına alacaktır. Bu durumda edinen işletme tarafından kendi finansal tablolarına alınacak varlık ve yükümlülükler edinilen işletmenin finansal tablolarında raporlanan varlık ve yükümlülüklerle sınırlı olacaktır. Edinilen işletmenin finansal tablolarına yansıtılmamış olduğu unsurlar, her ne kadar edinen işletme açısından varlık niteliği taşıyacak olsa da bu unsurlar edinen işletmenin finansal tablolarına yansıtılmayacaktır. Bu kapsamda örneğin edinilen işletmenin finansal tablolara alamadığı maddi olmayan duran varlıklar iş birleşmesi sonrası, edinen işletme için tanımlanabilir bir varlık niteliği taşısa dahi edinen işletme bunu finansal tablolarına alamayacaktır. Örneğin “*Maddi Olmayan Duran Varlıklar*” bölümü uyarınca finansal durum tablosuna maddi olmayan duran varlık olarak alınmayan işletme içinde oluşturulmuş marka, logo vb. edinen işletme tarafından da varlık olarak finansal durum tablosuna alınamaz.

Edinen işletme iş birleşmesi neticesinde edindiği varlıkları ve üstlendiği yükümlülükleri bunların edinme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçecektir. Bu aşamada bu varlık ve yükümlülükler ayrı ayrı gerçeğe uygun değerleri belirlenmek suretiyle edinen işletmenin finansal tablolarına yansıtılacaktır. Gerçeğe uygun değer

ölçümüne ilişkin hükümler “Bölüm 9 Finansal Araçlar ve Özkaynaklar” bölümünün 9.27-9.31 paragraflarında yer almaktadır.

Bununla birlikte edinilen varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir şekilde ölçülememesi durumunda bunlar edinilen işletmenin finansal tablolarındaki birleşme tarihindeki defter değerleri üzerinden edinen işletmenin finansal tablolarına taşınacaktır.

Örnek 21.32:

A İşletmesi B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını 12.04.2020 tarihinde satın almıştır. B işletmesi kendi içinde oluşturduğu logoyu 12.01.2020 tarihinde tamamlamıştır ve 100.000 TL maliyete katlanmıştır. “*Maddi Olmayan Duran Varlıklar*” bölümünün 14.14 paragrafı uyarınca, söz konusu logo A işletmesi tarafından aktifleştirilmeyip gider olarak kaydedilmiştir.

Böyle bir durumda edinen işletme olan A İşletmesi, iş birleşmesi kapsamında B İşletmesinin varlık ve yükümlülüklerini kendi finansal tablolarına alırken söz konusu logoyu finansal tablolarına taşıyamayacaktır. Söz konusu logo A İşletmesi açısından ayrı olarak tanımlanabilir bir maddi duran varlık niteliği taşısa dahi, A İşletmesinin bu logoyu finansal tablolarına taşıması mümkün değildir.

Örnek 21.33:

A İşletmesi B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını satın almıştır. B İşletmesinin varlıkları arasında bir fabrika bulunmaktadır. A İşletmesi söz konusu fabrikanın faaliyetlerini edinimden sonraki ikinci yıl ile dördüncü yıl arasında aşamalı olarak durdurmayı planlamaktadır. B İşletmesi söz konusu fabrikayı maliyet bedeli ile izlemektedir.

A işletmesi söz konusu fabrikayı iş birleşmesi kapsamında defter değeri üzerinden finansal tablolarına taşımayı istemektedir. A İşletmesi bu şekilde bir muhasebeleştirme yapabilir mi?

A İşletmesi söz konusu fabrikayı gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak ölçülebildiği sürece defter değeriyle değil gerçeğe uygun değeriyle muhasebeleştirecektir. Varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri edinen işletmenin niyetinden ziyade piyasa katılımcılarının beklentileri ile ilgilidir. Fabrikanın aşamalı olarak faaliyetlerinin durdurulması kararı bir değer düşüklüğü göstergesidir ve birleşme tarihinden sonra “*Değer Düşüklüğü*” bölümü uyarınca değer düşüklüğü testine tabi tutulmalıdır.

Örnek 21.34:

A İşletmesi 1/7/2020 tarihinde B İşletmesinin Özkaynak paylarının %60’ını 60.000 TL’ye satın almıştır.

A İşletmesinin 1/7/2020 tarihinde iş birleşmesi gerçekleşmeden önceki finansal durum tablosu aşağıdaki şekildedir:

Nakit ve Nakit Benzeri	70.000 TL
Maddi Duran Varlık	20.000 TL
Canlı Varlık	30.000 TL
TOPLAM VARLIKLAR	120.000 TL
Finansal Yükümlülük	50.000 TL
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	50.000 TL
Ödenmiş Sermaye	20.000 TL
Geçmiş Yıllar Kârları	50.000 TL
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	70.000 TL

B İşletmesinin 1/7/2020 tarihi itibarıyla finansal durum tablosundaki kalemlerin defter değerleri ve gerçeğe uygun değerleri aşağıdaki şekildedir:

	Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değeri
Nakit ve Nakit Benzeri:	20.000 TL	20.000 TL
Maddi Duran Varlık:	30.000 TL	60.000 TL
Maddi Olmayan Duran Varlık:	40.000 TL	50.000 TL
TOPLAM VARLIKLAR	90.000 TL	130.000 TL
Karşılıklar:	60.000 TL	60.000 TL
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	60.000 TL	60.000 TL
Ödenmiş Sermaye	10.000 TL	10.000 TL
Geçmiş Yıllar Kârları	20.000 TL	20.000 TL
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	30.000 TL	30.000 TL

İş birleşmesinden sonra A İşletmesinin konsolide finansal durum tablosu aşağıdaki şekilde olacaktır:

A İşletmesinin 1/7/2020 Tarihli Konsolide Finansal Durum Tablosu	
Nakit ve Nakit Benzeri	30.000 TL ¹
Maddi Duran Varlık	80.000 TL ²
Canlı Varlık	30.000 TL
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	50.000 TL ³
Şerhiye	18.000 TL ⁴
TOPLAM VARLIKLAR	208.000 TL
Finansal Yükümlülük	50.000 TL ⁵
Karşılıklar	60.000 TL ⁶
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	110.000 TL
Ödenmiş Sermaye	20.000 TL
Geçmiş Yıllar Kârları	50.000 TL
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	28.000 TL ⁷
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	98.000 TL

¹ A İşletmesi Nakit ve Nakit Benzeri kaleminde yer alan 70.000 TL'nin 60.000 TL'sini B İşletmesinin %60'ını edinmek amacıyla ödemiştir ve geriye 10.000 TL'si kalmıştır. 20.000 TL'lik tutar ise B İşletmesinin finansal tablolarından aktarılmıştır.

² A İşletmesinin finansal tablosunda yer alan 20.000 TL tutarındaki maddi duran varlıklar ile B İşletmesinin finansal tablosunda yer alan ve gerçeğe uygun değeri 60.000 TL olan maddi duran varlıkların toplamıdır.

³ B İşletmesinin finansal tablosunda yer alan ve gerçeğe uygun değeri 50.000 TL olan maddi olmayan duran varlıklardır.

⁴ Şerefiye aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

İş birleşmesinin maliyeti:	60.000 TL
B İşletmesinin net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki A İşletmesinin payı:	• 42.000 TL (70.000 TL x %60)
Şerefiye tutarı	18.000 TL

⁵ A İşletmesinin finansal tablosunda yer alan 50.000 TL tutarındaki finansal yükümlülüklerdir.

⁶ B İşletmesinin finansal tablosunda yer alan ve gerçeğe uygun değeri 60.000 TL olan karşılıklardır.

⁷ B İşletmesinin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki kontrol gücü olmayan paylara düşen kısım: 70.000 TL x %40 = 28.000 TL

Paragraf 21.23 – İş Birleşmesinde Ortaya Çıkan Ertelenmiş Vergi

Edinen işletme, iş birleşmesinde edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülüklerden kaynaklanan ertelenmiş vergi varlıklarını ve ertelenmiş vergi yükümlülüklerini “Gelir Üzerinden Alınan Vergiler” bölümüne göre ölçerek kayda alır.

Açıklama:

İş birleşmesinde edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülüklerden kaynaklanan ertelenmiş vergi varlıkları ve ertelenmiş vergi yükümlülükleri “*Gelir Üzerinden Alınan Vergiler*” bölümüne göre ölçülmektedir. Bu bölüm hükümleri uyarınca bir iş birleşmesinde edinilen varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerleri ile vergiye esas değeri arasındaki farklardan geçici farklar ortaya çıkabilmektedir. Söz konusu geçici farklar ertelenmiş vergi varlığı veya ertelenmiş vergi yükümlülüğü olarak finansal tablolara alınacaktır. Böyle bir durumda iş birleşmesinden ortaya çıkan şerefiye tutarı vergi varlığı veya yükümlülüğüne göre düzeltilecektir.

Bununla birlikte şerefiyenin finansal tablolara alınması nedeniyle de geçici farklar meydana gelir. Bunun nedenin, şerefiyenin BOBİ FRS hükümlerine göre belirlenen defter değeri ile vergiye esas değeri arasında fark ortaya çıkmasıdır. Ancak bu durumda şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesinden kaynaklanan geçici farklar için ertelenmiş vergi yükümlülüğü hesaplanmaz.

İş birleşmesinde edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülüklerden kaynaklanan ertelenmiş vergi varlıklarının ve ertelenmiş vergi yükümlülüklerine ilişkin daha detaylı bilgi için “*Gelir Üzerinden Alınan Vergiler*” bölümüne bakınız.

Örnek 21.35:

Örnek 21.34’te yer alan durum ve koşullar geçerlidir. Ancak bu A İşletmesi iş birleşmesinden sonra hazırlanacak konsolide finansal tablolarında ertelenmiş vergi tutarını da raporlayacaktır.

Bu örnekte A İşletmesinin konsolide finansal tablolarına yansıtılacak ertelenmiş vergi tutarı B işletmesinin finansal tablolarına yansıtılan ve gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülen maddi ve maddi olmayan duran varlıklardan kaynaklanmaktadır. Bu varlıkların vergiye esas değeri defter değerlerine eşittir.

A işletmesinin tabi olduğu vergi oranı %20'dir.

A işletmesi iş birleşmesi sonucunda ortaya çıkan ertelenmiş vergi tutarlarını şu şekilde hesaplayacaktır:

	Maddi Duran Varlık	Maddi Olmayan Duran Varlık
Muhasebe değeri	60.000 TL	50.000 TL
Vergiye esas değeri	(30.000 TL)	(40.000 TL)
Vergiye tabi geçici fark	30.000 TL	10.000 TL
Vergi oranı	%20	%20
Ertelenmiş vergi yükümlülüğü tutarı	6.000 TL	2.000 TL

İş birleşmesinden sonra A İşletmesinin konsolide finansal durum tablosu aşağıdaki şekilde olacaktır:

A İşletmesinin 1/7/2020 Tarihli Konsolide Finansal Durum Tablosu	
Nakit ve Nakit Benzeri	30.000 TL
Maddi Duran Varlık	80.000 TL
Canlı Varlık	30.000 TL
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	50.000 TL
Şerefiye	26.000 TL ¹
TOPLAM VARLIKLAR	216.000 TL
Finansal Yükümlülük	50.000 TL
Karşılıklar	60.000 TL
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	8.000 TL
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	118.000 TL
Ödenmiş Sermaye	20.000 TL
Geçmiş Yıllar Kârları	50.000 TL
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	28.000 TL
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	98.000 TL

¹ Şerefiye aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

İş birleşmesinin maliyeti:	60.000 TL
B işletmesinin net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki A işletmesinin payı:	• 42.000 TL (70.000 TL x %60)
Ertelenmiş vergi yükümlülüğü	+ 8.000 TL
Şerefiye tutarı	= 26.000 TL

Paragraf 21.24 – Kontrol Gücü Olmayan Payların Değerinin Ölçümü

Edinen işletme, kontrol gücü olmayan payların birleşme tarihindeki değerini, kontrol gücü olmayan tarafların, edinilen tarafın 21.21 paragrafına göre ölçülen ve kayda alınan net varlıkları üzerindeki payı nispetinde ölçer.

Açıklama:

Kontrol gücü olmayan paylar BOBİ FRS kapsamında “*Ana ortaklığa doğrudan veya dolaylı olarak atfedilemeyen, bağlı ortaklıktaki özkaynaktır.*” şeklinde tanımlanmaktadır. Bilindiği üzere ana ortaklık yani edinen işletme edinilen işletme üzerinde kontrole sahip olan işletmedir. Yatırım yapılan işletmesinin özkaynak paylarının tamamı satın alandan kontrolün sağlandığı durumlarda kontrol gücü olmayan paylar ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni edinen işletmenin, kontrol edilen işletmenin varlık ve yükümlülüklerinin tamamını finansal tablolarına almasına rağmen bu varlık ve yükümlülüklerin bir kısmı üzerinde üçüncü bir tarafın hak sahibi olmasıdır. Örneğin, A İşletmesi B İşletmesinin paylarının %60’ını satın aldığı anda, A İşletmesi B İşletmesi üzerinde kontrole sahip olacak ve B işletmesinin varlık ve yükümlülüklerinin tamamını finansal tablolarına taşıyacaktır. Ancak B İşletmesinde %40 paya sahip olan taraflar ise kontrol gücü olmayan taraflardır ve söz konusu %40’lık pay kontrol gücü olmayan pay olarak nitelendirilir.

Kontrol gücü olmayan payların değeri ise edinilen tarafın net varlıkları (varlıklar eksi yükümlülükler) üzerindeki söz konusu pay nispetindedir. Edinilen tarafın net varlıklarının değeri 21.21 paragrafına uyarınca birleşme tarihinde finansal durum tablosunda yer alan varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri, bu değer güvenilir olarak ölçülemiyorsa defter değerleri esas alınarak ölçülür.

İş birleşmesi sırasında kontrol gücü olmayan payların ortaya çıkması durumunda bu tutar finansal durum tablosunda özkaynaklar altında “Kontrol Gücü Olmayan Paylar” kaleminde sunulur. Ayrıca bu tutar, birleşme tarihinden sonra dönemler itibariyle edinilen işletmenin net varlıklarındaki artış ve azalışa dönem sonlarında yeniden ölçülür.

Örnek 21.36:

A İşletmesi, B İşletmesinin özkaynak paylarının %60’ını 50.000 TL ödeyerek satın almıştır. B İşletmesinin birleşme tarihinde finansal durum tablosunda yer alan varlıklarının gerçeğe uygun değeri 150.000 TL, yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değeri 100.000 TL’dir.

Bu durumda kontrol gücü olmayan tarafların B işletmesinin net varlıklarındaki payı %40’dır.

Edinilen tarafından net varlıklarının gerçeğe uygun değeri: 150.000 TL – 100.000 TL = 50.000 TL

Kontrol gücü olmayan tarafların edinilen tarafından net varlıkları üzerindeki payı:
 $50.000 \text{ TL} \times \%40 = 20.000 \text{ TL}$

İş birleşmesi sonucunda A İşletmesi tarafından hazırlanacak konsolide finansal durum tablosunda 20.000 TL'lik tutar özkaynaklar altında "Kontrol Gücü Olmayan Paylar" kaleminde sunulacaktır.

Örnek 21.38:

B İşletmesinin sermayesi 1.000.000 adet nominal bedeli 1 TL olan özkaynak payından oluşmaktadır. B İşletmesinin 300.000 adet özkaynak payı borsada işlem görmekte iken 700.000 adet özkaynak payı ise C kişisine aittir.

A İşletmesi 1.1.2020 tarihinde B İşletmesinin 600.000 adet özkaynak payını C kişisinden her bir pay için 3,1 TL olmak üzere toplamda 1.860.000 TL ödeyerek satın almıştır. Bu tarihte B İşletmesinin özkaynak payları için borsada oluşan değer ise pay başına 3 TL'dir.

1.1.2020 tarihinde B İşletmesinin varlıklarının gerçeğe uygun değerinin toplamı 10.000.000 TL yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değeri ise 6.500.000 TL'dir.

Bu durumda kontrol gücü olmayan payların değer şu şekilde hesaplanacaktır:

Kontrol gücü olmayan tarafların B İşletmesinin net varlıklarındaki payı %40'dır.

B İşletmesinin net varlıklarının gerçeğe uygun değeri: $10.000.000 \text{ TL} - 6.500.000 \text{ TL} = 3.500.000 \text{ TL}$

Kontrol gücü olmayan payların tutarı: $3.500.000 \text{ TL} \times \%40 = 1.400.000 \text{ TL}$

Paragraf 21.25 – Finansal Tablolara Alınan Varlık ve Yükümlülüklerin Sonraki Ölçümü

Birleşme tarihinde kayda alınan varlık ve yükümlülükler, birleşme tarihinden sonra kapsamı dâhilinde oldukları bölüm hükümlerine göre ölçülür. Ayrıca birleşme tarihinden sonraki raporlama dönemlerinde bu varlık ve yükümlülüklere ilişkin gelir ve giderler bunların bu bölüm uyarınca belirlenen birleşme tarihindeki değerleri esas alınarak belirlenir.

Örnek:

Edinilen taraf açısından birleşme tarihindeki net defter değeri 50.000 TL olan amortismanla tâbi bir maddi duran varlığın birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri 60.000 TL olarak tespit edilmiştir. Edinen işletme birleşme tarihinden sonraki raporlama dönemi sonlarında maddi duran varlığa ilişkin amortisman tutarını 60.000 TL üzerinden hesaplar.

Açıklama:

Edinen işletme, birleşme tarihi itibarıyla edinilen tarafın finansal tablolarında yer alan varlık ve yükümlülükleri, birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden (gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak ölçülemeyen varlık ve yükümlülükleri ise defter değeri üzerinden) finansal tablolarına aldıktan sonra her raporlama dönemi sonunda söz konusu varlık ve yükümlülükleri kapsamı dâhilinde oldukları bölüm hükümleri uyarınca ölçer. Örneğin edinen işletme, birleşme tarihinden sonraki raporlama dönemi sonlarında, iş birleşmesi yoluyla edindiği stokları “*Stoklar*” bölümü uyarınca maliyet ve net gerçekleşebilir değerinden düşük olanıyla, maddi duran varlıkları “*Maddi Duran Varlıklar*” uyarınca maliyet bedeliyle veya yeniden değerlendirilmiş değeriyle, finansal yükümlülükleri ise “*Finansal Araçlar*” uyarınca itfa edilmiş değeriyle veya gerçeğe uygun değeriyle ölçer.

Ayrıca edinen işletme her bir raporlama dönemi sonunda konsolide finansal tablolarını oluştururken oluşacak kar veya zararını varlık veya yükümlülükler gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülüyormuş gibi düzeltecektir.

3.3.5. Şerefiye ve Negatif Şerefiyenin Ölçülmesi ve Kayda Alınması

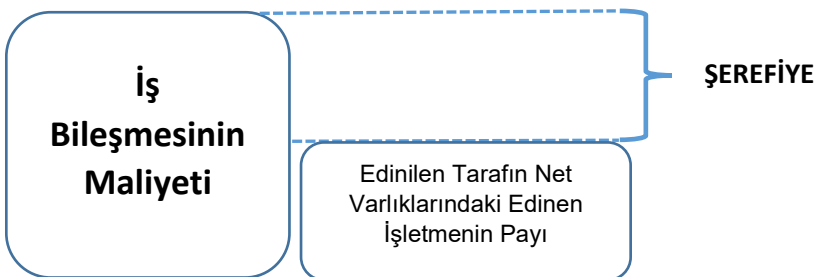
Paragraf 21.26 – Şerefiyenin Birleşme Tarihindeki Ölçümü

Edinen işletme birleşme tarihinde iş birleşmesinde ortaya çıkan şerefiyeyi varlık olarak kayda alır. Şerefiye tutarı; birleşme tarihinde, iş birleşmesinin maliyetinin, edinilen tarafın bu bölüme göre kayda alınan ve ölçülen net varlıklarındaki edinen işletmenin payını aşan kısmıdır.

Açıklama:

Şerefiye tek olarak tanımlanamayan ve ayrı olarak kaydedilemeyen bir iş birleşmesinde edinilmiş diğer varlıklardan kaynaklanan gelecekteki ekonomik fayda olarak tanımlanmaktadır. Şerefiye kısaca edinen işletmenin bir işi edinirken katlandığı maliyetin edindiği işin net değerini aşan kısmıdır denebilir. Bir iş birleşmesinde edinen işletmeler gelecekte edindiği işten kâr elde etmeyi beklediği için genellikle böyle bir ilave maliyete katlanır ve bu nedenle iş birleşmelerinde genellikle şerefiye ortaya çıkar.

Şerefiye tutarını doğrudan ölçmek mümkün olmadığı için, söz konusu tutar kalıntı bir değer olarak ölçülür.

Örnek 21.39:

A İşletmesi 250.000 TL ödeyerek B İşletmesinin özkaynak paylarının %90'ını satın almıştır. A İşletmesi bu edinime ilişkin olarak ayrıca aracı bir kuruma 20.000 TL tutarında ücret ödemiştir. B İşletmesinin BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarındaki varlıklarının ve yükümlülüklerinin birleşme tarihindeki defter değerleri ile gerçeğe uygun değerleri aşağıdaki gibidir:

	<u>Defter Değeri (TL)</u>	<u>Gerçeğe Uygun Değeri (TL)</u>
Nakit ve Nakit Benzerleri	50.000	50.000
Stoklar	250.000	300.000
Maddi Duran Varlıklar	300.000	350.000
Ticari Borçlar	250.000	250.000
Finansal Borçlar	300.000	250.000

Bu veriler kapsamında şerefiye tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

- İş birleşmesinin maliyeti: 250.000 TL (transfer edilen bedel) + 20.000 TL (doğrudan katlanılan edinim maliyeti) = 270.000 TL
- Edinilen İşletmenin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değeri (gerçeğe uygun değer güvenilir olarak belirlenememiş olsaydı net varlıkların defter değeri esas alınacaktı): 50.000 TL + 300.000 TL + 350.000 TL – 250.000 TL – 250.000 TL = 200.000 TL
- Edinilen tarafın net varlıklarındaki edinen işletmenin payı: 200.000 TL x %90 = 180.000 TL
- Şerefiye (iş birleşmesinin maliyetinin edinilen işletmenin net varlıklarındaki edinen işletmenin payını aşan kısmı): 270.000 TL – 180.000 TL = 90.000 TL

Örnek 21.40:

A İşletmesi 1/4/2020 tarihinde, B İşletmesinin özkaynaklarının %30'unu temsil eden 30.000 adet özkaynak payını 60.000 TL ödeyerek edinmiştir. A İşletmesi edinim tarihinde bu yatırımı iştirak olarak finansal tablolarına yansıtmıştır.

1/4/2023 tarihinde ise A İşletmesi B İşletmesinin ilave 40.000 adet özkaynak payını 80.000 TL ödeyerek satın almış ve toplamda payların %70'ine sahip olarak B işletmesi üzerinde kontrolü elde etmiştir.

B İşletmesinin özkaynak paylarını bir kısmı borsada da işlem görmektedir ve ilave payların edinildiği 1/4/2023 tarihinde her bir payın borsa değeri 1,9 TL'dir. Ayrıca bu tarihte B İşletmesinin net varlıklarının gerçeğe uygun değeri 180.000 TL'dir.

Bu durumda şerefiye tutarı aşağıdaki gibi hesaplanır:

İş Birleşmesinin Maliyetinin Belirlenmesi

Bu durumda aşamalı olarak gerçekleşen bir iş birleşmesi söz konusudur. 21.15 paragrafı uyarınca aşamalı olarak gerçekleşen iş birleşmelerinde daha önce elde tutulan özkaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri belirlenerek iş birleşmesinin maliyeti bu değer üzerinde hesaplanmaktadır. Bu payların defter değeri ile gereceğe uygun değeri arasındaki fark ise kâr veya zarara yansıtılmaktadır.

Bu durumda B İşletmesinin özkaynak payları için borsada işlem gören fiyat gerçeğe uygun değer olarak dikkate alınacaktır.

Daha önceden elde tutulan payların gerçeğe uygun değeri:	57.000 TL (30.000 adet x 1,9 TL)
İlave paylar için ödenen tutar	+ 80.000 TL
İş Birleşmesinin toplam maliyeti:	= 137.000 TL

Şerefiye Tutarının Belirlenmesi

B İşletmesinin birleşme tarihindeki net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki A İşletmesinin payı: 180.000 TL x %70 = 126.000 TL

Şerefiye tutar: 137.000 TL (birleşme maliyeti) - 126.000 TL = 11.000 TL

Kontrol Gücü Olmayan Payın Belirlenmesi

B İşletmesinin birleşme tarihindeki net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki kontrol gücü olmayan taraflara ilişkin tutar: 180.000 TL x %30 = 54.000 TL

Örnek 21.41:

A İşletmesi 1/4/2020 tarihinde B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını satın almıştır. B İşletmesinin birleşme tarihindeki net varlıklarının gerçeğe uygun değeri 160.000 TL, defter değeri 150.000 TL'dir.

A İşletmesi payların edinimi için 180.000 TL ödeme gerçekleştirmiştir. A İşletmesi ayrıca, B İşletmesi 9 ay sonra eğer belirli bir kâr hedefini gerçekleştirebilirse 50.000 TL daha nakit ödeme yapacaktır. Birleşme tarihinde B İşletmesi tarafından söz konusu kâr hedefinin gerçekleştirilebileceğine dair düşük bir olasılık bulunmaktadır. Bu nedenle yükümlülük niteliğindeki şarta bağlı bedelin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri 20.000 TL olarak belirlenmiştir. 9 ayın sonunda B İşletmesi kâr hedefini gerçekleştirmiş ve A İşletmesi tarafından 50.000 TL ödeme yapılmıştır.

1/4/2020 tarihinde iş birleşmesine ilişkin tutarlar şu şekilde hesaplanacaktır:

B İşletmesinin 9 ay sonra kar hedefini sağlaması durumunda yapılacak ödeme, şarta bağlı bedel kapsamında değerlendirilecek ve 21.19 kapsamında iş birleşmesinin maliyetine dahil edilecektir.

İş birleşmesinin maliyeti:

180.000 TL (peşin ödeme) + 20.000 TL (yükümlülük niteliğindeki şarta bağlı bedel)
= 200.000 TL

Şerefiye tutarının belirlenmesi:

İş birleşmesinin maliyeti	200.000 TL
B İşletmesinin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki A işletmesinin payı:	160.000 TL (160.000 TL x %100)
Şerefiye tutarı:	40.000 TL

1/4/2020 tarihinde iş birleşmesine ilişkin tutarlar şu şekilde hesaplanacaktır:

Paragraf 21.20 uyarınca şarta bağlı bedelin muhtemel hale gelmesi durumunda ortaya çıkan farklar şerefiye tutarında düzeltme yapılmasını gerektirmektedir. B işletmesinin kar hedefini sağlamasının muhtemel olması nedeniyle şarta bağlı bedelde 30.000 TL tutarındaki artış (50.000 TL ödeme tutarı – 20.000 TL birleşme tarihinde belirlenen tutar) şerefiye tutarında düzeltme olarak raporlanacaktır.

İş birleşmesinin maliyeti:

180.000 TL (peşin ödeme) + 50.000 TL (yükümlülük niteliğindeki şarta bağlı bedel)
= 230.000 TL

Şerefiye tutarının belirlenmesi:

İş birleşmesinin maliyeti	230.000 TL
B İşletmesinin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerindeki A işletmesinin payı:	160.000 TL (160.000 TL x %100)
Şerefiye tutarı:	70.000 TL

Buna göre 31/12/2020 tarihinde şerefiye tutarının değeri 70.000 TL olarak düzeltilir.

Paragraf 21.27 – Şerefiyenin Sonraki Ölçümü

Şerefiye sonraki dönemlerde, ilk kayda alındığı tutardan birikmiş itfa payları düşülerek ölçülür. Şerefiyeye ilişkin itfa payının hesaplanmasında “Maddi Olmayan Duran Varlıklar” bölümünün “İtfa” başlıklı kısmında yer alan hükümler uygulanır. Şerefiyenin faydalı ömrünün güvenilir bir şekilde tahmin edilemediği durumlarda şerefiye 10 yılda itfa edilir. Şerefiye değer düşüklüğü testine tâbi tutulmaz.

Açıklama:

Bilindiği üzere varlıklar işletmelerin bir yıldan uzun sürede fayda sağlayacağı ekonomik değerlerdir. İş birleşmesinde ortaya çıkan şerefiye de her ne kadar finansal tablolara alınan bir varlık niteliği taşısa da, bu varlığın ne şekilde işletmelere fayda sağlayacağı ve dolayısıyla nasıl itfa edileceği tartışma konusu olabilmektedir. Örneğin TFRS'ler kapsamında şerefiye tutarının itfası mümkün değilken, BOBİ FRS uyarınca şerefiye tutarlarının finansal tablolardaki sonraki ölçümünde bu tutarın itfa edilmesi yöntemi benimsenmiştir.

BOBİ FRS uyarınca şerefiyenin itfasında kullanılacak faydalı ömür işletmelerce tahmin edilecek; faydalı ömrün güvenilir olarak tahmin edilememesi durumunda ise şerefiye tutarı 10 yılda eşit tutarlarla itfa edilecektir. Şerefiyenin defter değerini azaltacak olan söz konusu itfa tutarları diğer taraftan kâr veya zarara yansıtılarak raporlanacaktır. Ayrıca şerefiye "Varlıklarda Değer Düşüklüğü" bölümü uyarınca değer düşüklüğü testine tabi tutulmayacaktır.

Örnek 21.42:

A İşletmesi 1/1/2020 tarihinde B işletmesinin özkaynak paylarının %80'ini satın almıştır. Bu satın alma işlemi neticesinde birleşme tarihinde 250.000 TL tutarında şerefiye hesaplanmıştır. Şerefiyenin faydalı ömrü A İşletmesi tarafından 25 yıl olarak tahmin edilmektedir. A İşletmesi şerefiyeyi itfa etmek için doğrusal yöntemi kullanmaya karar vermiştir.

A işletmesinin birleşme tarihinden sonraki raporlama dönemlerinde finansal tablolarında yer alacak olan şerefinin itfa payı aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$250.000 \text{ TL} / 25 \text{ yıl} = 10.000 \text{ TL}$$

A İşletmesi her bir raporlama dönemi için aşağıdaki yevmiye kaydını gerçekleştirecektir:

İlgili işletme fonksiyonuna ilişkin gider hesabı		10.000 TL	
	Şerefiye		10.000 TL

Paragraf 21.28 – Negatif Şerefiye

Bu bölüme göre ölçülen ve kayda alınan edinilen tarafın net varlıklarındaki edinen işletmenin payının, iş birleşmesinin maliyetinden yüksek olması durumunda ortaya çıkan fark negatif şerefiye olarak adlandırılır ve birleşme tarihinde kâr veya zarara yansıtılarak ortaya çıkan kazanç Diğer Faaliyetlerden Gelirler altında “Diğer Gelirler” kalemi içerisinde gösterilir. Ancak negatif şerefiye olarak ortaya çıkan kazanç finansal tablolara yansıtılmadan önce edinilen varlıkların, üstlenilen yükümlülüklerin, iş birleşmesinin maliyetinin, birleşme aşamalı bir birleşmeyle daha önceden elde tutulan edinilen taraftaki özkaynak paylarının doğru bir şekilde ölçülüp ölçülmediği yeniden gözden geçirilir.

Açıklama:

Bir iş birleşmesi meydana geldiğinde, edinen işletme edinilen işletmeye genelde edinilen işletmenin net varlıklarından (edinen işletmenin) kendisine düşen paydan daha fazla ödeme yapar ve bu tutar şerefiye olarak adlandırılır. Bu şekilde edinen işletme tarafından net varlıklardan kendisine düşen payın değerinden daha yüksek bir ödeme yapmasının sebebi, söz konusu varlıklardan gelecekte daha fazla fayda edilmesinin beklenmesidir. Bu nedenle, edinen işletmenin iş birleşmelerinde genellikle negatif şerefiye değil, şerefiye ortaya çıkmaktadır. Ancak bazı ender durumlarda negatif şerefiye de ortaya çıkabilmektedir. Negatif şerefiyenin ortaya çıkma durumu oldukça ender olduğu için bu bölüm hükümleri, iş birleşmesi sırasında yapılan ölçümlerde bir yanlışlık yapılmış olması ihtimaline karşı yeniden gözden geçirilmesini gerektirir. Negatif şerefiye, bazı finansal raporlama çerçevelerinde (örneğin TFRS 3'te) pazarlıklı satın almadan kaynaklanan kazanç olarak da ifade edilmektedir, çünkü böyle bir kazancın pazarlık neticesinde elde edilmiş olacağı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte negatif şerefiye, örneğin, satıcının baskı altında davrandığı zorla satış şeklindeki bir iş birleşmesinde de görülebilir.

Şerefiye finansal durum tablosuna varlık olarak yansıtılırken, negatif şerefiye finansal durum tablosuna yansıtılmaz, kâr veya zarar tablosuna kâr olarak yansıtılır.

Örnek 21.43:

A İşletmesi, halka açık olmayan B İşletmesinin özkaynak paylarının %80'lik kısmını temsil eden payları 75.000 TL nakit karşılığında satın almıştır. B İşletmesi sahipleri, söz konusu payları acil olarak satmak istediklerinden, başka alıcıların tekliflerini beklemezsizin A İşletmesinden gelen teklifi kabul etmişlerdir.

B İşletmesinin birleşme tarihinde BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarında yer alan varlık ve yükümlülüklerinin defter değerleri ve gerçeğe uygun değerleri aşağıdaki şekildedir:

	Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değeri
Nakit ve Nakit Benzerleri	50.000 TL	50.000 TL

Ticari Alacaklar	110.000 TL	100.000 TL
Stoklar	120.000 TL	150.000 TL
Maddi Duran Varlıklar	180.000 TL	200.000 TL
Ticari Borçlar	(190.000 TL)	(190.000 TL)
Finansal Yükümlülükler	(200.000 TL)	(210.000 TL)
TOPLAM	70.000 TL	100.000 TL

B İşletmenin net varlıklarındaki A işletmesinin payı: 100.000 TL x %80 = 80.000 TL
Edinilen tarafın net varlıklarındaki edinen işletmenin payı (80.000 TL), iş birleşmesinin maliyetinden (75.000 TL) yüksek olduğu için bu birleşmede negatif şerefiye ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, 21.28 paragrafı uyarınca A İşletmesinin, varlıklara, borçlara ve transfer edilen bedele ilişkin tutarların doğru bir şekilde belirlenip belirlenmediğini gözden geçirmesi gerekecektir.

A İşletmesi belirtilen gözden geçirmeyi yapmış ve söz konusu unsurlara ilişkin tutarların doğru olarak belirlendiği sonucuna varmıştır.

A İşletmesi, muhasebeleştirileceği negatif şerefiyeye ilişkin kazancını şu şekilde hesaplayacaktır:

Edinilen net varlıkların gerçeğe uygun değeri	80.000 TL
Eksi; birleşme maliyeti	(75.000 TL)
Negatif şerefiyeye ilişkin kazanç	5.000 TL

3.3.6. Ölçüm Dönemi

Paragraf 21.29 – Birleşmeye İlişkin Muhasebe İşlemlerinin Tamamlanması

Edinen işletme, iş birleşmesine ilişkin muhasebe işlemlerini birleşme tarihinden itibaren gecikmeksizin tamamlar.

Paragraf 21.30 – Finansal Tablolara Geçici Tutarlar Alınması

Bütün çabalara rağmen iş birleşmesine ilişkin muhasebe işlemlerinin birleşmenin gerçekleştiği raporlama dönemi sonuna kadar tamamlanamaması durumunda edinen işletme, muhasebe işlemlerini tamamlayamadığı kalemlere ilişkin olarak finansal tablolarına geçici tutarlar yansıtır. Edinen işletme geçici tutarları kaydettikten sonra, birleşme tarihindeki durum ve şartlarla ilgili olan ve birleşme tarihinde elde edilmiş olsaydı bu tarih itibarıyla yapılacak ölçümleri etkileyecek yeni bilgiler elde edebilir.

Paragraf 21.31 – Finansal Tablolara Alınan Geçici Tutarların Düzeltilmesi

Birleşme tarihinden itibaren on iki ay içerisinde elde edilmiş olması şartıyla edinilen işletme bu bilgiler çerçevesinde birleşme tarihinde kayda alınan varlık ve yükümlülüklerle ilişkin geçici tutarları geriye dönük olarak düzeltir ve karşılığında şerefiye tutarı artırılır ya da azaltılır. Ayrıca bu bilgiler çerçevesinde karşılaştırmalı olarak sunulan bir önceki raporlama dönemine ait bilgilerde düzeltmeler yapılması gerekiyorsa (örneğin bir varlığın geçici olarak kaydedilen değerinin yeni bilgiler çerçevesinde değişmesi durumunda geçici tutara göre bir önceki raporlama dönemi için hesaplanan amortisman giderinde düzeltme yapılması gibi) bu düzeltmeler de gerçekleştirilir.

Paragraf 21.32 – Birleşme Tarihinden İtibaren 12 Ay Geçtikten Sonra Elde Edilen Bilgiler

Birleşme tarihinden itibaren on iki ay geçtikten sonra elde edilen bilgiler çerçevesinde ise “Muhasebe Politikaları, Tahminler ve Hatalar” bölümüne göre bir hata düzeltmesi söz konusu olmadıkça iş birleşmesine ilişkin tutarlarda herhangi bir düzeltme yapılmaz.

Paragraf 21.33 – Birleşme Tarihinden Sonra Elde Edilen Bilgilerin Niteliği

Edinilen işletme, birleşme tarihinden sonra elde edilen bilgilerin, kaydettiği geçici tutarlarda bir değişiklik mi gerektirdiğini yoksa bu bilgilerin birleşme tarihinden sonra gerçekleşen olaylardan mı kaynaklandığını belirlerken ilgili tüm etkenleri göz önünde bulundurur.

Açıklama:

Bir iş birleşmesi gerçekleştiğinde edinilen varlıkların, üstlenilen yükümlüklerin, şerefiye tutarının ve varsa kontrol gücü olmayan payların muhasebeleştirilmesinin gecikmeksizin tamamlanması gerekmektedir. Ancak bazı durumlarda bu unsurların muhasebeleştirilmesine yönelik bir gecikme ortaya çıkması nedeniyle birleşmenin gerçekleştiği raporlama döneminin sonuna kadar iş birleşmesinin muhasebeleştirilmesi tamamlanmayabilmektedir. Böyle bir durumda 21.30 paragrafı uyarınca iş birleşmesine ilişkin kalemlerin geçici tutarlarla muhasebeleştirilmesine izin verilmektedir. Geçici tutarların raporlanmasının ardından birleşme tarihini takip eden 12 aylık dönem içerisinde, işletmenin yeni bilgiler edinmesi sonucunda iş birleşmesine ilişkin raporlanan geçici tutarlarda değişiklik yapılabilmektedir. Geçici tutarların düzeltilebildiği iş birleşmesinden sonraki 12 aylık bu dönem ölçüm dönemi olarak tanımlanmaktadır.

Ölçüm döneminde işletme aşağıdakilere ilişkin tutarları düzeltebilir:

- Edinilen tanımlanabilir varlıklar, üstlenilen yükümlülükler ve varsa kontrol gücü olmayan paylar,
- Transfer edilen bedel,
- Aşamalı olarak gerçekleşen bir iş birleşmesinde edinen işletmenin daha önceden elinde bulundurduğu edinilen işletmedeki özkaynak payları ve
- Şerefiye veya negatif şerefiye tutarı.

Geçici tutarlara ilişkin ölçüm dönemi içerisinde elde edilen bilgiler kapsamında yapılan düzeltmeler, geriye dönük olarak gerçekleştirilir. Örneğin bir işletmenin bir önceki raporlama döneminde gerçekleştirdiği iş birleşmesine yönelik tutarları düzeltmesi durumunda karşılaştırmalı olarak sunduğu bir önceki yılın tutarlarını da düzelterek sanki bu tutarlar birleşme tarihinden beri güncel tutarlarla kaydedilmiş gibi raporlar.

Ölçüm döneminden sonra (diğer bir ifadeyle birleşme tarihinden itibaren 12 aydan uzun bir süre geçtikten sonra) birleşmeye ilişkin tutarların düzeltilmesini gerektiren bir bilgi edinilmesi durumunda ise yapılacak düzeltme, “Muhasebe Politikaları, Tahminler ve Hatalar” bölümüne göre bir hata düzeltmesi olarak değerlendirilecektir. Böyle bir durumda geçmiş yıllara ilişkin verilerin düzeltilmesinin yanı sıra, karşılaştırmalı olarak sunulan en erken dönemin başlangıcına ait bir finansal durum tablosu sunulması da gerekecektir.

Örnek 21.44:

A İşletmesi 1/12/2020 tarihinde B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını satın almıştır. 31/12/2020 tarihine gelindiğinde, B İşletmesinin BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarında yer alan ve maddi olmayan duran varlık olarak raporlanan defter değeri 300.000 TL olan lisans ile defter değeri 500.000 TL olan yazılımın gerçeğe uygun değeri henüz belirlenmemiştir. Bu nedenle A İşletmesi gerçeğe uygun değerleri belirlenene kadar bu varlıklar için geçici tutarlar raporlamaya karar vermiş ve bu varlıkların defter değerlerini, 31/12/2020 tarihli konsolide finansal tablolarında geçici tutarlar olarak kullanmıştır.

Söz konusu iki varlık B İşletmesinin finansal tablolarında 1/1/2020 tarihinde ilk defa muhasebeleştirilmiştir ve bunların itfa edileceği faydalı ömürleri 10 yıldır.

1/2/2021 tarihinde söz konusu maddi olmayan duran varlıkların gerçeğe uygun değerleri, lisans için 320.000 TL, yazılım için ise 540.000 TL olarak belirlenmiştir.

Ayrıca A İşletmesi 31/12/2020 tarihli konsolide finansal tablolarında geçici tutarlara göre; iş birleşmesinin maliyeti 620.000 TL, net varlıkların değeri 500.000 TL, şerefiye tutarı ise 120.000 TL olarak hesaplanmıştır. Şerefiyenin faydalı ömrü A İşletmesi tarafından 5 yıl olarak belirlenmiştir.

Böyle bir durumda A İşletmesinin, geçici tutarları kullanarak oluşturduğu 31/12/2020 tarihli finansal tablolarında şerefiyeye ve söz konusu maddi duran varlıklara ilişkin aşağıdaki tutarlar yer alacaktır:

	Brüt Defter Değeri	İtfa Tutarı	Net Defter Değeri
Lisans	300.000 TL	30.000 TL	270.000 TL
Yazılım	500.000 TL	50.000 TL	450.000 TL
Şerefiye	120.000 TL	2.000 TL ¹	96.000 TL

¹Şerefiye tutarı birleşme tarihi olan 1/12/2020 tarihinden itibaren itfaya tabi tutulduğu için 2020 yılı için 1 aylık kıst amortisman uygulanmıştır (120.000 TL/ 60 ay).

1/2/2021 tarihinde lisans ve yazılımın gerçeğe uygun değeri tespit edildiğinde birleşme tarihinde belirlenen şerefiye tutarı aşağıdaki şekilde düzeltilecektir:

İş birleşmesinin maliyeti: 620.000 TL

Net varlıkların değeri: (560.000 TL)

Şerefiye: 60.000 TL

A İşletmesi 31/12/2021 tarihli konsolide finansal tablolarında yeni bilgiler çerçevesinde güncellenmiş olan tutarları geçmiş bilgileri de düzelterek sunacaktır. Bu durumda 31/12/2021 tarihli finansal tablolarda ve cari dönem (2021 yılı) ve karşılaştırmalı olarak sunulan önceki döneme (2020 yılı) ilişkin bilgilerde iş birleşmesi sonucu raporlanan lisans, yazılım ve şerefiye ait aşağıdaki tutarları raporlayacaktır:

	Cari Döneme ilişkin net defter değeri	Önceki Döneme ilişkin net defter değeri
Lisans ¹	256.000 TL	288.000 TL
Yazılım ²	432.000 TL	486.000 TL
Şerefiye ³	47.000 TL	59.000 TL

¹ Lisansın A İşletmesinin konsolide finansal tablolarında raporlanan brüt defter değeri 320.000 TL'dir. Yıllık itfa tutarı ise 32.000 TL'dir (320.000 TL / 10 yıl). Net defter değeri 2020 yılı için 288.000 TL (320.000 TL – 32.000 TL), 2021 yılı için ise 256.000 TL'dir (320.000 TL – 64.000 TL).

² Lisansın A İşletmesinin konsolide finansal tablolarında raporlanan brüt defter değeri 540.000 TL'dir. Yıllık itfa tutarı ise 54.000 TL (540.000 TL / 10 yıl)'dir. Net defter değeri 2020 yılı için 486.000 TL (540.000 TL – 54.000 TL), 2021 yılı için ise 432.000 TL'dir (540.000 TL – 108.000 TL).

³ Şerefiyenin A İşletmesinin konsolide finansal tablolarında raporlanan brüt defter değeri 60.000 TL'dir. 2020 yılı için 1.000 TL tutarında 1 aylık itfa tutarı (60.000 TL / 60 ay), 2021 yılı için ise 12.000 TL tutarında 12 aylık itfa tutarı ayrılacaktır.

Örnek 21.45:

A İşletmesi, B İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını 30/6/2020 tarihinde 600.000 TL ödeyerek satın almıştır. Bu edinim neticesinde 40.000 TL tutarında şerefiye hesaplanmıştır. Şerefiyenin faydalı ömrü 10 yıl olarak tahmin edilmektedir ve doğrusal yöntemle itfaya tabi tutulacaktır.

B İşletmesinin birleşme tarihinde BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal tablolarında defter değeri 60.000 TL olan bir binanın gerçeğe uygun değeri birleşme tarihinde ölçülememiştir. Bu nedenle A İşletmesi söz konusu binanın gerçeğe uygun değerini finansal tablolarına geçici olarak 90.000 TL tutar ile kaydetmiştir.

Birleşme tarihinden 9 ay sonra 30/3/2021 tarihinde söz konusu binanın birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri 120.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu durumda A İşletmesi tarafından binanın defter değerini, binanın itfa tutarını ve şerefiyenin değerini 31/12/2020 tarihli finansal durum tablosunda geçmişe dönük olarak aşağıdaki şekilde düzeltilir:

- Söz konusu binanın amortisman tutarı aşağıdaki gibi yeniden hesaplanarak düzeltilmelidir:
Yıllık amortisman: $120.000 \text{ TL} / 6 \text{ yıl} = 20.000 \text{ TL}$
2020 yılına ilişkin 6 aylık amortisman: $20.000 \text{ TL} / 2 = 10.000 \text{ TL}$
- Binanın defter değeri 110.000 TL ($120.000 \text{ TL} - 10.000 \text{ TL}$).
- Şerefiyenin defter değeri 10.000 TL. Binanın değerinin gerçeğe uygun değerine göre düzeltilmesi sonucu defter değerinde gerçekleşen 30.000 TL'lik artış şerefiyenin ilk hesaplanan tutarından (40.000 TL) çıkarılır.

3.3.7 İş Birleşmesinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Örnek Uygulama

Yazılım ve donanım ekipmanı üretimi ve satışı yapan A İşletmesi, faaliyetlerini genişletmek amacıyla aynı sektörde faaliyet gösteren B İşletmesine yatırım yapmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda A İşletmesi, B İşletmesinin özkaynaklarını temsil eden 40.000 adet özkaynak payının 30.000 adedini 31/12/2020 tarihinde satın alarak B İşletmesinin toplam oy haklarının %75'ini edinmiş ve bu tarihte B İşletmesinin finansal ve faaliyet politikalarını tek başına yönetme gücünü elde etmiştir.

A İşletmesi B İşletmesinin paylarının edinimi için aşağıdaki maliyetlere katlanmıştır:

- A İşletmesi payların satın alınması karşılığında 31/12/2020 tarihinde nakit olarak 6.446.250 TL ödeme gerçekleştirmiştir.
- A İşletmesi 150.000 adet ihraç ettiği kendi özkaynak paylarını 31/12/2020 tarihinde B İşletmesinin paydaşlarına vermiştir. A İşletmesinin özkaynak payları borsada işlem görmekte olup bu tarihte payların piyasa değeri pay başına 10 TL'dir. Payların nominal değeri ise pay başına 5 TL'dir.

- Yapılan sözleşme çerçevesinde, B İşletmesinin 2021 yılı 20.000.000 TL'nin üzerinde satış gerçekleştirilmesi durumunda A İşletmesi B İşletmesinin paydaşlarına 31/12/2021 tarihinde 2.035.000 TL tutarında ödeme yapacaktır. Birleşme tarihinde bu satış hedefinin sağlanması ihtimali A İşletmesi tarafından %60 olarak tahmin edilmektedir. (Bu işlemeden doğan yükümlülüğün iskontosu için A İşletmesi tarafından belirlenen yıllık faiz oranı %10'dur.)
- B işletmesinin edinimi sırasında bir finansal danışmanlık şirketine 150.000 TL tutarında ücret ödenmiştir.

31/12/2020 tarihinde B İşletmesinin BOBİ FRS'ye göre hazırlanmış finansal durum tablosundaki varlık ve yükümlülüklerin defter değerleri ve gerçeğe uygun değerleri aşağıdaki şekildedir:

	Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değeri
Nakit ve Nakit Benzerleri	2.000.000	2.000.000
Finansal Yatırımlar	120.000	150.000
Ticari Alacaklar	4.000.000	4.200.000
Stoklar	300.000	450.000
Toplam Dönen Varlıklar	6.420.000	6.800.000
Ticari Alacaklar	200.000	200.000
Maddi Duran Varlıklar	8.000.000	10.500.000
Binalar 2.500.000		3.500.000
Tesis, Makine ve Cihazlar 5.500.000		7.000.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	5.000.000	6.500.000
Toplam Duran Varlıklar	13.200.000	17.200.000
Toplam Varlıklar	19.620.000	24.000.000
Finansal Yükümlülükler	2.500.000	3.000.000
Ticari Borçlar	3.200.000	3.350.000
Diğer Borçlar	550.000	550.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	250.000	350.000
Ertelenmiş Gelirler	315.000	315.000
Toplam Kısa Vadeli Yükümlülükler	6.815.000	7.565.000
Finansal Yükümlülükler	5.000.000	5.200.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	460.000	670.000
Ertelenmiş Gelirler	350.000	350.000
Toplam Uzun Vadeli Yükümlülükler	5.810.000	6.220.000
Toplam Yükümlülükler	12.625.000	13.785.000
Ödenmiş Sermaye	7.000.000	
Yeniden Değerleme Yedeği	750.000	
Kâr Yedekleri	800.000	
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları (+/-)	- 3.125.000	
Dönem Net Karı/Zararı (+/-)	1.570.000	
Toplam Özkaynaklar	6.995.000	
Toplam Kaynaklar	19.620.000	

31/12/2020 tarihinde A İşletmesinin BOBİ FRS'ye göre hazırlanmış finansal durum tablosu aşağıdaki şekildedir:

Nakit ve Nakit Benzerleri	5.750.000
Finansal Yatırımlar	510.000
Ticari Alacaklar	11.500.000
Stoklar	950.000
Toplam Dönen Varlıklar	18.710.000
Ticari Alacaklar	600.000
Maddi Duran Varlıklar	23.500.000
Binalar	7.500.000
Tesis, Makine ve Cihazlar	16.000.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	14.750.000
Toplam Duran Varlıklar	38.850.000
Toplam Varlıklar	57.560.000
Finansal Yükümlülükler	8.000.000
Ticari Borçlar	11.000.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	800.000
Ertelenmiş Gelirler	600.000
Toplam Kısa Vadeli Yükümlülükler	20.400.000
Finansal Yükümlülükler	14.000.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	1.400.000
Ertelenmiş Gelirler	1.000.000
Toplam Uzun Vadeli Yükümlülükler	16.400.000
Toplam Yükümlülükler	36.800.000
Ödenmiş Sermaye	10.000.000
Kâr Yedekleri	1.760.000
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları (+/-)	6.375.000
Dönem Net Karı/Zararı (+/-)	2.625.000
Toplam Özkaynaklar	20.760.000
Toplam Kaynaklar	57.560.000

İş Birleşmesinin Maliyetinin Belirlenmesi

İş birleşmesinin maliyeti, transfer edilen bedel ile iş birleşmesiyle doğrudan bağlantılı olarak katlanılan maliyetlerin (aracılık ücretleri, danışmanlık ücretleri, muhasebe ve değerlemeye ilişkin ücretler gibi) toplamı olarak ölçülür (21.13 paragrafı). İş birleşmesinde transfer edilen bedel, birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür. Söz konusu gerçeğe uygun değer, edinen işletme tarafından transfer edilen varlıkların, üstlenilen yükümlülüklerin ve ihraç edilen özkaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerlerinin toplamı olarak hesaplanır (21.14 paragrafı).

Buna göre iş birleşmesinin maliyetini oluşturan unsurlar aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

➤ 31/12/2020 tarihinde yapılan nakit ödeme	6.446.250 TL
➤ A işletmesinin ihraç ettiği payların değeri	1.500.000 TL
➤ Şarta bağlı bedel:	1.110.000 TL
<p>B İşletmesinin 2021 yılı 20.000.000 TL'nin üzerinde satış gerçekleştirilmesi durumunda yapılacak ödeme şarta bağlı bedel olarak değerlendirilecektir. 21.19 paragrafı uyarınca şarta bağlı bedelin birleşme tarihi itibarıyla gerçeğe uygun değeri iş birleşmesinin maliyetine dahil edilmektedir. A işletmesi B İşletmesinin ödeme için gereken satış hedefine ulaşma ihtimalini %60 olarak tahmin etmiştir. Bu durumda tahmini tutar aşağıdaki şekilde hesaplanabilir:</p> <p>2.035.000 TL x %60 = 1.221.000 TL</p> <p>Tahmini ödeme tutarı olan 1.221.00 TL'nin gerçeğe uygun değeri bu tutarın iskonto edilmiş bugünkü değeri olacaktır. 31/12/2021 tarihinde yapılacak ödemenin birleşme tarihi olan 31/12/2020 tarihi itibarıyla bugünkü değeri A İşletmesinin iskonto için belirlediği %10 faiz oranı kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:</p> <p>1.221.000 TL / 1,1 = 1.110.000 TL</p>	
➤ Danışmanlık şirketine ödenen bedel:	150.000 TL
➤ TOPLAM (iş birleşmesinin maliyeti)	9.206.250 TL

Şerefiye Tutarının Belirlenmesi

Şerefiye tutarı; birleşme tarihinde, iş birleşmesinin maliyetinin, edinilen tarafın net varlıklarındaki edinen işletmenin payını aşan kısmıdır. Şerefiye aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

➤ İş birleşmesinin maliyeti:	9.206.250 TL
➤ A işletmesinin edinilen tarafın net varlıklarındaki payı:	7.661.250 TL
Varlıkların gerçeğe uygun değerlerinin toplamı:	24.000.000 TL
Yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerlerinin:	13.785.000 TL
Net Varlıkların Değeri:	10.215.000 TL
A İşletmesinin pay oranı:	%75
A İşletmesinin net varlıklardaki payı:	7.661.250 TL
➤ Şerefiye Tutarı:	1.545.000 TL

Kontrol Gücü Olmayan Payların Ölçümü

Kontrol gücü olmayan payların değeri, A işletmesi dışındaki tarafların B İşletmesinin net varlıkları üzerindeki payı nispetinde aşağıdaki şekilde ölçülecektir:

Net varlıkların değeri: 10.215.000 TL

Kontrol gücü olmayan tarafların pay oranı: %25

Kontrol Gücü Olmayan Payların değeri: 2.553.750 TL

İş Birleşmesine ilişkin Muhasebe Kayıtları

Birleşme tarihinde yapılacak kayıtlar:

Bağlı ortaklığın edinimine ilişkin A işletmesinin yapacağı muhasebe kaydı

Bağlı Ortaklık Yatırımları		9.206.250 TL	
	Bankalar		6.596.250 TL
	Sermaye		750.000 TL
	Paylara ilişkin Primler		750.000 TL
	Diğer Karşılıklar		1.110.000 TL

A işletmesi birleşme tarihinde konsolide finansal tabloların hazırlanmasında aşamasında B İşletmesinin varlık ve yükümlülükleri gerçeğe uygun değerleri üzerinden finansal tablolara yansıtılacaktır. Bu kapsamda A İşletmesi birleşme tarihindeki konsolide finansal tablolarını hazırlarken aşağıdaki kayıtları yapacaktır:

Nakit ve Nakit Benzerleri		2.000.000 TL	
Finansal Yatırımlar		150.000 TL	
Ticari Alacaklar (K.V)		4.200.000 TL	
Stoklar		450.000 TL	
Ticari alacaklar (U. V.)		200.000 TL	
Maddi Duran Varlıklar		10.500.000 TL	
Maddi Olmayan duran Varlıklar		6.500.000 TL	
Şerefiye		1.545.000 TL	
	Finansal Yük. (K.V.)		3.000.000 TL
	Ticari Borçlar (K.V.)		3.350.000 TL
	Diğer Borçlar (K.V.)		550.000 TL
	Kıd. Taz. Karş. (K.V.)		350.000 TL
	Ert. Gelirler (K.V.)		315.000 TL
	Finansal Yük. (U.V.)		5.200.000 TL
	Kıd. Taz. Karş. (U.V.)		670.000 TL
	Ert. Gelirler (U.V.)		350.000 TL
	Bağlı Ortaklık Yatırımı		9.206.250 TL
	Kont. Gücü Olmayan Paylar		2.553.750 TL

B İşletmesinin BOBi FRS'ye göre hazırlanmış finansal durum tablosundaki varlık ve yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değerleri üzerinden finansal tablolara alınması.

A İşletmesinin birleşme tarihindeki konsolide finansal durum tablosu aşağıdaki şekilde olacaktır:

Nakit ve Nakit Benzerleri	1.153.750
Finansal Yatırımlar	660.000
Ticari Alacaklar	15.700.000
Stoklar	1.400.000
Toplam Dönen Varlıklar	18.913.750
Ticari Alacaklar	800.000
Maddi Duran Varlıklar	34.000.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	21.250.000
Şerefiye	1.545.000
Toplam Duran Varlıklar	57.595.000
Toplam Varlıklar	76.508.750
Finansal Yükümlülükler	11.000.000
Ticari Borçlar	14.350.000
Diğer Borçlar	550.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	1.150.000
Diğer Karşılıklar	1.110.000
Ertelenmiş Gelirler	915.000
Toplam Kısa Vadeli Yükümlülükler	29.075.000
Finansal Yükümlülükler	19.200.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	2.070.000
Ertelenmiş Gelirler	1.350.000
Toplam Uzun Vadeli Yükümlülükler	22.620.000
Toplam Yükümlülükler	51.695.000
Ödenmiş Sermaye	10.750.000
Paylara ilişkin Primler	750.000
Kâr Yedekleri	1.760.000
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları (+/-)	6.375.000
Dönem Net Karı/Zararı (+/-)	2.625.000
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	2.553.750
Toplam Özkaynaklar	24.813.750
Toplam Kaynaklar	76.508.750

3.4. Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmeleri

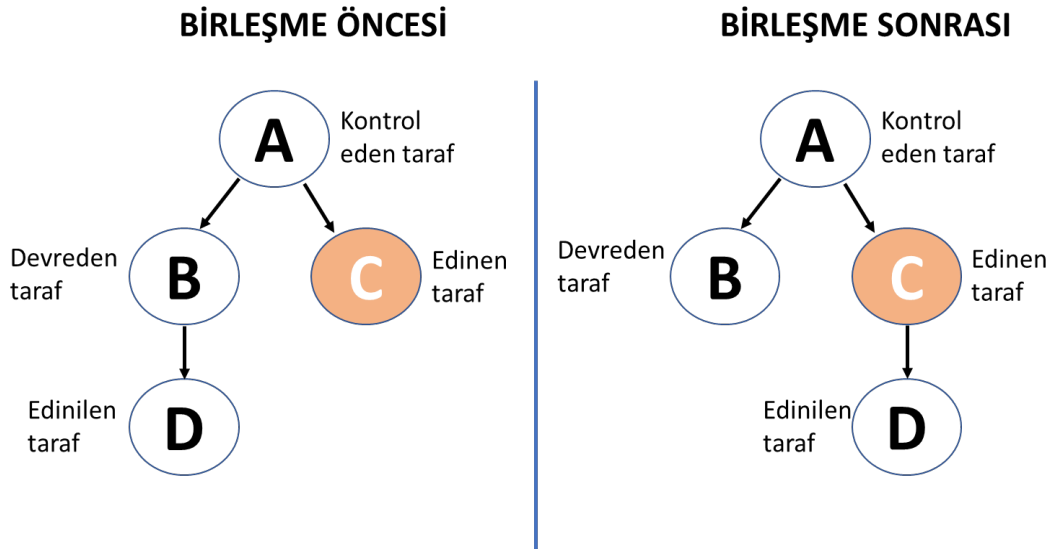
Paragraf 21.34 – Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmesinin Tanımı

Ortak kontrole tabi teşebbüs veya işletmeleri içeren bir iş birleşmesi, birleşen tüm teşebbüs ya da işletmelerin birleşmenin öncesinde ve sonrasında aynı kişi veya kişiler tarafından kontrol edildiği ve bu kontrolün geçici olmadığı bir iş birleşmesidir. Ortak kontrole tâbi iş birleşmeleri hakların birleştirilmesi yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilir.

Açıklama:

21.34 paragrafında belirtilen şekilde, ortak kontrole tabi iş birleşmesi birleşmenin öncesinde ve sonrasında birleşen tüm unsurların aynı tarafça kontrol edildiği iş birleşmeleridir. Birleşen iş veya şirketleri kontrol eden taraf kişi, bir grup kişi veya bir ana ortaklık olabilmektedir.

Aşağıdaki şema ortak kontrole tabi iş birleşmesine ilişkin bir örneği göstermektedir:

Yukarıdaki şemada verilen örnekte C İşletmesi, D İşletmesinin özkaynak paylarını satın alarak D İşletmesinin kontrolünü B İşletmesinden devralmıştır. Ayrıca B, C ve D İşletmeleri nihai olarak A İşletmesi tarafından kontrol edilmektedir. A İşletmesinin bu üç işletme üzerindeki kontrolü birleşme öncesi ve sonrasında herhangi bir değişiklik olmadan devam etmektedir. Birleşme öncesi ve sonrasında kontrol eden taraf değişmediği için C İşletmesinin D İşletmesini edinmesine yönelik birleşme işlemi ortak kontrole tabi iş birleşmesi olarak değerlendirilecektir. Dolayısıyla C İşletmesinin D İşletmesini edinimine ilişkin iş birleşmesi 21.34A - 21.34Ç paragraflarında düzenlenen ilkelere göre muhasebeleştirilecektir. Bununla birlikte 21.34A - 21.34Ç paragraflarındaki muhasebeleştirme ilkeleri, C İşletmesinin D İşletmesini edinimi sonucu ortaya çıkan ortak kontrole tabi iş birleşmesi için A İşletmesinin finansal tablolarına uygulanmayacaktır. Bunun nedeni, C İşletmesinin D İşletmesini

ediniminden önce de bu işletmeleri zaten A İşletmesi kontrol ettiği için A İşletmesi açısından bir edinim söz konusu değildir.

Bunun yanı sıra bir iş birleşmesinin, ortak kontrole tabi iş içeren bir birleşme olarak değerlendirilmesi için, birleşen işletmelerin aynı konsolide finansal tabloların bir parçası içerisinde yer almaları gerekmez. Örneğin ortak kontrole tabi unsurları nihai olarak kontrol eden taraf bir kişi de olabilmektedir. Dolayısıyla ortak kontrole tabi işletmeler yalnızca raporlama yapan bir işletmenin kontrol ettiği bir yapıyla sınırlı değildir.

Ortak kontrole tabi iş birleşmesinin söz konusu olduğu bir durumda 21.7 – 21.33 paragraflarında düzenlenen satın alma yöntemi yerine hakların birleştirilmesi yöntemi kullanılmaktadır.

Ortak kontrole tabi iş birleşmelerinin ekonomik özü diğer iş birleşmelerinden farklılık göstermektedir. Diğer iş birleşmelerinde edinen tarafın, edinilen tarafın net varlıkları üzerindeki kontrollü elde etmek amacıyla, bu varlıkları gerçeğe uygun değerleri üzerinden fiyatlayarak edindiği varsayılır. Ancak ortak kontrole tabi iş birleşmesinde birleşme öncesi ve sonrasında kontrol eden taraf aynı kaldığı için (yukarıdaki örnekte A İşletmesi) bu işlem özünde edinilen tarafın net varlıklarının satın alınıp bir topluluk içine dahil edilmesinden ziyade, zaten aynı kontrol altında olan ekonomik kaynakların topluluk içindeki bir birimden diğer bir birime transfer edilmesi amacını taşımaktadır. Dolayısıyla diğer iş birleşmelerinin özünü yansıtan bir muhasebeleştirme uygulaması sunan satın alma yöntemi, ortak kontrole tabi iş birleşmeleri için uygulanmamaktadır. Bu nedenle ortak kontrole tabi iş birleşmeleri diğer iş birleşmelerinden farklı olarak, hakların birleştirilmesi yöntemi uygulanarak finansal tablolara yansıtılmaktadır.

Satın alma yöntemi ile hakların birleştirilmesi yöntemi arasındaki farklar aşağıdaki tabloda özetlenmektedir:

	Satın Alma Yöntemi	Hakların Birleştirilmesi Yöntemi
Birleşmenin tarafları	Kontrollü devredilen taraf edinilen işletme, kontrollü elinde bulunduran taraf edinen işletmedir. Birleşme öncesi ve sonrasında edinilen işletmenin kontrollü el değiştirir. Edinen işletme satın alma yöntemini uygulayarak iş birleşmesini finansal tablolarına yansıtır.	Edinen işletme ve edinilen işletmeyi kontrol eden kişi veya kişiler aynıdır. İşletme birleşmesinden önce ve sonra kontrol eden taraf değişmemektedir. Edinen işletme hakların birleştirilmesi yöntemini uygulayarak iş birleşmesini finansal tablolarına yansıtır.
Edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülüklerin kaydı	Edinen işletme edinilen varlıkları ve üstlenilen yükümlülükleri güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçüleliyorsa defter	Edinen işletme edinilen varlıkları ve üstlenilen yükümlülükleri defter değerleri üzerinden finansal tablolarına alır.

	değeri üzerinden finansal tablolarına alınır.	
Şerefiye	İş birleşmesinin maliyeti ile finansal tablolara alınan net varlıkların değeri arasındaki fark pozitif ise finansal durum tablosunda “Şerefiye” kaleminde, negatif ise kar veya zarar tablosunda “Diğer Gelirler” kaleminde raporlanır.	Şerefiye muhasebeleştirilmez. İş birleşmesinin maliyeti ile finansal tablolara alınan net varlıkların değeri arasındaki fark özkaynaklarda “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kaleminde raporlanır.
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	Edinilen varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerleri üzerinden hesaplanan net varlıklardaki kontrol gücü olmayan tarafların payı nispetinde ölçülür. Gerçeğe uygun değerler güvenilir olarak ölçülemezse durumunda varlık ve yükümlülüklerin defter değerleri kullanılır.	Edinen işletmenin varlık ve yükümlülüklerin defter değerlerinin oransal payı üzerinden ölçülür.
Aşamalı olarak gerçekleşen iş birleşmesinde transfer edilen bedel	Edinen işletmenin önceden elinde bulundurduğu payların gerçeğe uygun değeri yeniden hesaplanarak iş birleşmesinin maliyetine dahil edilir.	Edinen işletmenin önceden elinde bulundurduğu paylar, cari raporlama döneminin başındaki defter değerleri üzerinden dikkate alınır. Cari raporlama döneminin başından sonraki bir tarihte edinilen paylar maliyet bedeli üzerinden hesaplamaya dâhil edilir.

3.4.1. Edinilen Varlıkların ve Üstlenilen Yükümlülüklerin Ölçümü ve Kayda Alınması

Paragraf 21.34A (a)

Hakların birleştirilmesi yöntemi uygulanırken aşağıdaki işlemler gerçekleştirilir:

- Edinen işletme, edinilen tarafın varlık ve yükümlülüklerini bu Standarda göre belirlenmiş defter değerleri üzerinden finansal tablolarına alır. Diğer bir ifadeyle, ortak kontrole tâbi iş birleşmesinin gerçekleşmiş olması nedeniyle, edinilen tarafın varlık ve yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değerleri üzerinden yeniden ölçümü yapılmaz. Bu kapsamda aşağıdaki esaslara uyulur:

(i) Edinilen tarafın varlık ve yükümlülüklerinin bu Standarda göre belirlenmiş defter değeri olarak aşağıdaki **Finansal Durum Tablolarından** uygun olanında yer alması gereken defter değerleri kullanılır:

- Ortak kontrolü elinde bulunduran tarafın ya da daha üst bir ana ortaklığın edinilen tarafı da dahil ettiği bu Standarda uygun konsolide Finansal Durum Tablosu.
- Ortak kontrolü elinde bulunduran tarafın gerçek kişi olması ya da ortak kontrolü elinde bulunduran tarafın ve daha üst bir ana ortaklığın bu Standart dışında başka bir raporlama çerçevesine göre finansal tablolarını hazırlıyor olması durumunda, edinilen tarafın bu Standarda uygun olarak hazırlanmış Finansal Durum Tablosu. Edinilen tarafın bu Standart dışında başka bir raporlama çerçevesine göre finansal tablolarını hazırlıyor olması durumunda, edinilen taraf bu Standarda uygun Finansal Durum Tablosunu “*Geçiş Hükümleri*” bölümünü uygulayarak hazırlar. Bu durumda, cari raporlama döneminin başı **geçiş tarihi** olarak kabul edilir.

(ii) Edinen işletme, (i) bendi uyarınca kullandığı Finansal Durum Tablosunda yer almayan edinilen tarafın varlık ve yükümlülüklerini kayda almaz.

...

Açıklama:

Hakların birleştirilmesi yöntemi ile satın alma yöntemi arasında önemli farklardan birisi, ortak kontrole tabi iş birleşmelerinde edinilen varlık ve üstlenilen yükümlülüklerin edinen taraf açısından ölçümünde kullanılan yöntemdir. Edinen işletme tarafından edinilen varlık ve üstlenilen yükümlülükler gerçeğe uygun değeri belirlenmeden birleşme tarihindeki defter değerleri üzerinden finansal tablolarına alır.

Ortak kontrole tabi iş birleşmelerinde birleşme öncesi ve sonrasında kontrol eden nihai taraf değişmemektedir (yukarıdaki örnekte A İşletmesi). Bu tür birleşmelerde edinen ve edinilen tarafı (yukarıdaki örnekte C ve D İşletmelerini), nihai olarak kontrol eden taraf yönettiği için bu işlem aynı grup içerisinde kaynakların bir yerden bir yere transferine benzer bir sonuç doğurur. Dolayısıyla diğer işletme birleşmelerinden farklı olarak, böyle bir birleşmede birleşmeye konu varlık ve yükümlülükler normal bir satın alma işlemindeki gibi piyasa değerleri üzerinden işlem görmemektedir. Bu nedenle birleşmeye konu varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerleri üzerinden değil defter değerleri üzerinden muhasebeleştirilmesi, işlemin özü açısından daha doğru bir yöntem olarak görülmektedir.

Söz konusu varlık ve yükümlülüklerin defter değerleri, 21.34A (a) paragrafında belirtildiği üzere ortak kontrolü elinde bulunduran tarafın (yukarıdaki örnekte A İşletmesi) veya -varsa- onun da üst ana ortaklığının BOBİ FRS'ye göre hazırlanan finansal durum tablosu kullanılarak belirlenebilmektedir. Böyle bir finansal durum

tablosunun bulunmaması durumunda ise edinilen tarafın finansal tabloları BOBİ FRS'ye göre hazırlanarak bu tablolardaki defter değerleri iş birleşmesi kapsamında kullanılabilir.

Yukarıdaki finansal tablolar kullanılarak değerleri belirlenen edinilen varlık ve üstlenilen yükümlülükler edinen tarafın finansal tablolarına taşınırken finansal tablolara yansıtılmamış olan tutarlar dikkate alınmaz. Diğer bir ifadeyle tabloyu hazırlayan taraf açısından finansal tablolara alma kriterlerini sağlamadığı için tablolara yansıtmadığı, (örneğin BOBİ FRS tarafından finansal tablolara alınmasına izin verilmeyen maddi olmayan duran varlıklar), edinen taraf açısından finansal tablolara alma kriterlerini sağlasa dahi birleşme kapsamında muhasebeleştirilmeyecektir.

3.4.2. Aynı Muhasebe Politikalarının Uygulanması

Paragraf 21.34A (b) – (c)

...

- b) Benzer işlem ve olaylar için aynı **muhasebe politikalarının** uygulanması amacıyla gerekli düzeltmeler yapılır.

...

Açıklama:

Ortak kontrole tabi işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesi diğer iş birleşmelerinde olduğu gibi konsolide finansal tabloların oluşturulmasını amaçlar. Bu doğrultuda edinen işletme, edinilen işletmenin finansal tablolarını kendi finansal tablolarına dâhil eder. Bu sebeple, edinilen işletmenin uyguladığı farklı muhasebe politikaları konsolide finansal tabloların hazırlanma uygulanma amacıyla çelişecektir. Dolayısıyla kendi performans sonuçları ile finansal durumunu, kendi finansal tablolarına taşıyan edinen işletmenin, edinilen işletmenin farklı muhasebe politikalarına göre hazırlanmış finansal tablolarını kullanarak konsolide finansal tabloları hazırlaması finansal tablolarının gerçeğe uygun olmamasına neden olacaktır. Sonuç olarak, konsolide finansal tablo hazırlayan bir edinen işletmenin, edinilen tarafın finansal tablolarını, kendi finansal tablolarında geçerli olan muhasebe politikaları bakımından düzeltmesi gerekmektedir.

3.4.3. Eliminasyon İşlemleri

Paragraf 21.34A (c)

...

- c) Edinen işletme ile edinilen taraf arasında gerçekleşen işlemlerden kaynaklanan gelirler, giderler, nakit akışları, **özkaynaklar** ile **topluluk** içi varlık ve yükümlülükler tamamen elimine edilir.

...

Açıklama:

Ortak kontrole tabi iş birleşmelerinde birleşme tarihindeki finansal tabloların hazırlanmasında “*Konsolide Finansal Tablolar*” bölümünde tanımlanan tam konsolidasyon işlemleri ile benzer şekilde edinen işletme ile edinilen taraf arasında gerçekleşen işlemlerden kaynaklanan gelirler, giderler, nakit akışları, özkaynaklar ile topluluk içi varlık ve yükümlülükler tamamen elimine edilir. Tam konsolidasyonda, ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların münferit finansal tabloları, ana ortaklık ile bağlı ortaklık arasındaki gerçekleşen işlemleri içermeyecek şekilde bir araya getirilmektedir. Çünkü, münferit finansal tablolar, ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların, birbirleriyle yaptıkları işlemler sonucunda ortaya çıkan kâr veya zararları hâlihazırda içermekte ve bu tabloların bu kâr veya zararları da içerecek şekilde bir araya getirilmesi ise, ana ortaklığın bağlı ortaklıkların özkaynaklarındaki payıyla elde ettiği kontrol gücüyle çelişmektedir. Dolayısıyla, ortak kontrole tabi iş birleşmesinde de edinen taraf ile edinilen taraf arasındaki işlemlerin elimine edilmemesi, bir nevi edinen tarafın kendisiyle yaptığı işlemlerin de konsolide finansal tablolara dâhil edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bir işletmenin, kendisine yatırım yapması ya da kendisiyle işlem yapmasının mümkün olmaması sebebiyle, edinen taraf ile edinilen taraf arasında gerçekleşen işlemler ile bu işlemlerden doğan kâr ya da zararların elimine edilmesi gerekmektedir.

3.4.4. Ertelenmiş Vergi

Paragraf 21.34A (ç)

...

ç) Finansal tablolarında **ertelenmiş vergi** tutarlarını sunması durumunda edinen işletme, iş birleşmesinde edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülüklerden kaynaklanan ertelenmiş vergi varlıklarını ve ertelenmiş vergi yükümlülüklerini “*Gelir Üzerinden Alınan Vergiler*” bölümüne göre ölçerek kayda alır.

...

Açıklama:

Ortak kontrole tabi iş birleşmesinde ertelenmiş vergi tutarlarının kayda alınmasına ilişkin olarak 21.23 paragrafı için yapılan açıklamalar geçerlidir.

3.4.5. Kontrol Gücü Olmayan Payların ve Şerefiyenin Kayda Alınması

Paragraf 21.34A (d)-(e)

...

- d) Edinen işletme, varsa kontrol gücü olmayan payların defter değerini, bu payların ilgili olduğu varlık ve yükümlülüklerin defter değerlerinin oransal payı üzerinden ölçer. Kontrol gücü olmayan paylarda birleşmeden dolayı meydana gelen değişiklikler “*Konsolide Finansal Tablolar*” bölümüne uygun şekilde özkaynak işlemi olarak muhasebeleştirilir.
- e) Ortak kontrole tâbi iş birleşmeleri sonucu finansal tablolara şerefiye yansıtılmaz. Bu nedenle bu tür iş birleşmeleri sonucu ortaya çıkması muhtemel aktif – pasif uyumsuzluğunu gidermek amacıyla (f) ve (g) bentlerinde belirtilen esaslara uyulur.

...

Açıklama:

Daha önce açıklandığı üzere kontrol gücü olmayan paylar, edinilen işletmenin net varlıkları (toplam varlıklar eksi toplam yükümlülükler) üzerindeki edinilen işletme dışındaki tarafların payını göstermektedir. Edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülüklerin değeri, ortak kontrole tabi iş birleşmesinde defter değerleri kullanılarak belirlendiğinden, söz konusu kontrol gücü olmayan payların değeri net varlıkların defter değerinin oransal payı üzerinden ölçülmektedir. Bununla birlikte birleşme tarihinden sonra kontrol gücü olmayan paylarda, edinilen işletmenin elindeki payları satması ya da ilave pay alması gibi durumlarla değişiklik meydana gelebilmektedir. Böyle bir durum kontrol gücü olmayan payların değerini etkileyecektir. Kontrol gücü olmayan payların değerinde değişim meydana getiren bu tür işlemler, “*Konsolide Finansal Tablolar*” bölümünde yer alan hükümler çerçevesinde özkaynak işlemi olarak muhasebeleştirilir.

Ortak kontrole tabi iş birleşmeleri için kullanılan hakların birleştirilmesi yöntemi ile diğer iş birleşmesi işlemlerine uygulanan satın alma yöntemi arasında şerefiye tutarının muhasebeleştirilmesi açısından önemli bir fark bulunmaktadır. Satın alma yönteminin uygulandığı iş birleşmelerinde şerefiye tutarı, iş birleşmesinin maliyetinin finansal tablolara alınan net varlıkların değerini (varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri ya da bu değerlerin güvenilir şekilde ölçülememesi durumunda defter değeri) aşması durumunda ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede satın alma yönteminde şerefiye, edinilen işletmenin satın aldığı net varlıkların gerçeğe uygun değerlerinin üzerinde bir fayda elde etmesini beklediği durumlarda bunların gerçeğe uygun değerlerinden fazla bir bedel ödemesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla satın alma yönteminde şerefiyenin hesaplanmasında net varlıkların gerçeğe uygun değerleri dikkate alınmaktadır. Bununla birlikte, ortak kontrolün bulunduğu işletme veya işlerin birleşmesi durumunda nihai olarak kontrol eden taraf birleşme öncesinde de zaten net varlıkları kontrol ettiği için net varlıkların gerçeğe uygun değeri üzerinden edinilmesi amacı taşımamaktadır. Bundan ziyade kontrol edilen yapıdaki ekonomik değerlerin bir

yerden bir yere taşınması amaçlanmaktadır. Bu nedenle ortak kontrole tabi iş birleşmelerinde, edinilen tarafın varlık ve yükümlülükleri edinen tarafın finansal tablolarına gerçeğe uygun değerleri ile değil defter değerleriyle taşınmakta ve şerefiye muhasebeleştirilmemektedir. Şerefiyenin muhasebeleştirilmemesinin bir sonucu olarak, iş birleşmesinin maliyeti ile finansal tablolara alınan net varlıkların değeri birbirinden farklı olduğunda bir aktif-pasif uyumsuzluğu ortaya çıkmaktadır. Bu uyumsuzluk 21.34A (f)-(ğ) paragrafları uyarınca muhasebeleştirilmektedir.

3.4.6. Aktif-Pasif Uyumsuzluğunun Muhasebeleştirilmesi

Paragraf 21.34A (f) – (ğ)

...

- f) Birleşmenin pay değişimi dışındaki şekillerde gerçekleşmesi durumunda:
- (i) Edinilen tarafın net varlıklarının defter değerinin iş birleşmesinin maliyetini aşması durumunda oluşan fark, pay sahiplerinin ilave sermaye katkıları gibi dikkate alınarak söz konusu fark kadar “Paylara İlişkin Primler” kaleminin değeri artırılır.
 - (ii) İş birleşmesinin maliyetinin edinilen işletmenin net varlıklarının defter değerini aşması durumunda oluşan fark özkaynakları azaltıcı bir unsur olarak “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kalemine yansıtılır.
- g) Birleşmenin pay değişimi yoluyla gerçekleşmesi durumunda:
- (i) Edinen işletme tarafından ihraç edilen paylar nominal değerleri üzerinden finansal tablolara alınır. Dolayısıyla bu paylara ilişkin herhangi bir ihraç primi finansal tablolara yansıtılmaz.
 - (ii) Edinilen tarafın net varlıklarının defter değerinden edinen işletme tarafından ihraç edilen payların nominal değeri çıkarılarak bulunan fark “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kalemine yansıtılır.
- ğ) Birleşme işleminin kısmen pay değişimi kısmen de diğer ödemelerin yapılması yoluyla gerçekleşmesi durumunda, ihraç edilen payların ve transfer edilen diğer bedellerin gerçeğe uygun değerleri esas alınarak edinilen tarafın yüzdesel olarak ne kadarının hangi yolla edinildiği belirlenir ve buna göre (f) ve (g) bentleri uygulanır.

...

Açıklama:

Ortak kontrolün bulunduğu iş birleşmelerinde şerefiye tutarı finansal tablolara alınmadığı için iş birleşmesinin maliyeti ile finansal tablolara alınan net varlıkların değeri arasında ortaya çıkan fark özkaynaklarda muhasebeleştirilmektedir. Bu farkın muhasebeleştirilmesinin ele alındığı 21.34A (f) ve (g) paragraflarında iki farklı durum için bu husus açıklanmaktadır.

İş birleşmesi herhangi bir özkaynak payının değişimi olmadan gerçekleştirildiğinde edinilen tarafın net varlıklarının defter değerinin iş birleşmesinin maliyetinden büyük olması durumunda toplam varlıklarda ortaya çıkan pozitif fark özkaynaklarda “Paylara İlişkin Primler” kaleminde raporlanarak dengelenecektir. Edinilen tarafın net varlıklarının defter değerinin iş birleşmesinin maliyetinden küçük olması durumunda ise toplam varlıklardaki negatif fark “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kaleminde özkaynakları azaltıcı bir şekilde raporlanacaktır.

Edinen işletme edinilen işletmenin varlık ve yükümlülüklerini kendi özkaynak paylarını ihraç ederek sahip olabilir. Böyle bir durumda 21.34A (g) paragrafı uyarınca ihraç edilen özkaynak payları nominal değerleri üzerinden finansal tablolara yansıtılmakta ve edinilen tarafın net varlıklarının defter değeri ile ihraç edilen payların nominal değeri arasındaki fark “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kalemine negatif veya pozitif olarak yansıtılmaktadır.

Edinen işletmenin, edinilen tarafın net varlıklarını hem pay ihraç ederek hem de bunun dışında bir bedel ödeyerek (nakit ödeme, nakit dışı bir varlıkla ödeme veya bir yükümlülük üstlenerek olabilir) elde etmesi durumunda, edinen işletme tarafından ihraç edilen özkaynak paylarının ve diğer bedelleri gerçeğe uygun değerleri belirlenir. Ardından ihraç edilen özkaynak paylarının ve diğer bedellerin gerçeğe uygun değerleri, bunların toplam gerçeğe uygun değerlerine oranlanarak, edinilen net varlıkların ne kadarının özkaynak ihracı yoluyla ne kadarının bedel ödenerek elde edildiği tespit edilir. Bu tespit edildikten sonra pay ihracıyla edinilen net varlıklara 21.34A(g) paragrafı, diğer kısma ise 21.34A(f) paragrafı uygulanır.

Örnek 21.46:

B İşletmesi ile C İşletmesi, A İşletmesi tarafından kontrol edilen bağlı ortaklıklardır. B İşletmesi, C İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını 1.1.2020 tarihinde satın almıştır. B İşletmesi nominal değeri 30 TL olan kendi özkaynak araçlarından 10.000 adet ihraç ederek C İşletmesinin pay sahiplerine ödemiştir.

Edinilen taraf olan C İşletmesinin 1.1.2020 tarihindeki BOBİ FRS’ye göre hazırlanmış finansal durum tablosundaki varlıklarının defter değeri 550.000 TL, yükümlülüklerinin defter değeri ise 300.000 TL’dir.

B İşletmesi C İşletmesinin özkaynak paylarının tamamını edinerek C İşletmesinin ana ortaklığı haline gelmiştir. Ancak, B ve C İşletmelerinin ikisi de nihai ana ortaklık olan A İşletmesi tarafından kontrol edildiği ve B İşletmesinin C İşletmesine ait payları edinmesinden önce ve sonra kontrolü devam ettiği için bu işlem ortak kontrole tabi iş birleşmesi olarak değerlendirilir. Dolayısıyla B İşletmesi payların edinimini hakların birleştirilmesi yöntemini kullanarak muhasebeleştirir.

B İşletmesi C İşletmesinin paylarını kendi özkaynak paylarını ihraç ederek edindiği için 21.34A(g) paragrafı uygulanacaktır.

İş birleşmesine ilişkin tutarlar aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

İş Birleşmesinin Maliyeti	300.000 TL ¹
---------------------------	-------------------------

Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmesinin Etkisi	50.000 TL
Net Varlıkların defter değeri (250.000 TL)	
İş birleşmesinin maliyeti 300.000 TL	

¹10.000 adet (ihraç edilen paylar) x 30 TL (nominal değerleri)

B İşletmesi 1.1.2020 tarihinde iş birleşmesine ilişkin konsolide finansal tablolar hazırlanırken aşağıdaki kaydı gerçekleştirecektir:

Edinilen Varlıklar		550.000 TL	
Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmelerinin Etkisi		50.000 TL	
	Sermaye		300.000 TL
	Üstlenilen Yükümlülükler		300.000 TL

3.4.7. Muhasebeleştirilmenin Uygulanacağı Dönem

Paragraf 21.34A (h)

...

h) Cari raporlama dönemine ait finansal tablolar, cari raporlama döneminin başı itibarıyla birleşme gerçekleşmiş gibi oluşturulur. Karşılaştırmalı olarak sunulan finansal tablolar için herhangi bir yeniden düzenleme yapılmaz.

...

Açıklama:

Hakların birleştirilmesi yönteminin satın alma yönteminden farklılık gösterdiği bir diğer husus birleşmenin muhasebeleştirileceği tarihtir. Daha önce açıklandığı üzere satın alma yönteminin uygulandığı iş birleşmeleri, birleşme tarihi itibarıyla finansal tablolara yansıtılmaktadır. Hakların birleştirilmesi yönteminde ise iş birleşmesi birleşmenin gerçekleştiği cari dönemin başında gerçekleşmiş gibi finansal tablolara yansıtılmakta ve buna ilişkin karşılaştırmalı olarak sunulan finansal tablolar için herhangi bir yeniden düzenleme yapılmamaktadır. Bu kapsamda satın alma yönteminde iş birleşmesine ilişkin tutarlar (şerefiye, kontrol gücü olmayan paylar vs.) birleşme tarihindeki değerler dikkate alınarak oluşturulurken, hakların birleştirilmesi yönteminde cari dönem başındaki değerler dikkate alınacaktır.

3.4.8. Edinilen Tarafın Tasfiyesi Durumu

Paragraf 21.34A (ı)

ı) Ortak kontrole tâbi iş birleşmesinin edinilen tarafın tasfiye edilerek edinen işletme tarafından devralınması şeklinde gerçekleşmesi ya da sonradan böyle bir durumun ortaya çıkması veya ortak kontrole tâbi iş birleşmesiyle edinilen bir bağlı ortaklığın sonradan infisah olması halinde "Ortak Kontrole Tâbi İş

Birleşmelerinin Etkisi” kaleminde yer alan tutarlar, olayın ortaya çıktığı raporlama döneminden başlamak üzere en fazla 5 raporlama dönemi içinde eşit taksitler halinde “Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları” kalemine aktarılarak kapatılır.

Açıklama:

Ortak kontrole tabi iş birleşmelerinde iş birleşmesinin maliyetinin, finansal tablolara alınan edinilen işletmenin net varlıklarının değerinden farklı olması durumunda ortaya çıkan aktif-pasif uyumsuzluğu özkaynaklarda alında “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kaleminde muhasebeleştirilmektedir. Bu kaleme ilişkin tutar edinen işletme, edinilen işletmeyi elden çıkarmadığı ya da edinilen taraf tasfiye olmadığı sürece finansal tablolarda yansıtılmaya devam edecektir. Edinen işletme, edinilen işletmeyi elden çıkardığında “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kaleminde raporlanan tutarın tamamı tablolardan çıkarılacak ve bu tutar “Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları” kalemine yansıtılacaktır. Bununla birlikte edinilen işletmenin tasfiyesi durumunda ise “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmelerinin Etkisi” kalemindeki tutar tasfiyenin olduğu dönemden başlanarak 5 raporlama dönemini geçmeyecek şekilde eşit taksitlerle “Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları” kalemine aktarılacaktır.

3.4.9. Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmesinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Diğer Hususlar

Paragraf 21.34B

Ortak kontrole tâbi iş birleşmeleri için edinen işletmenin belirlenmesinde 21.11 paragrafı, iş birleşmesinin maliyetinin belirlenmesinde ise “Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmeleri” başlığında düzenlenen hususlar hariç olmak üzere 21.13-21.20 paragraflarının ilgili hükümleri uygulanır.

Paragraf 21.34C

Bununla birlikte, edinen işletme aşamalı olarak gerçekleşen ortak kontrole tâbi bir iş birleşmesinde birleşmenin maliyetini hesaplarken, daha önceden elinde tuttuğu edinilen tarafın özkaynak paylarını cari raporlama döneminin başındaki defter değerleri üzerinden dikkate alır. Ancak, cari raporlama döneminin başından sonraki bir tarihte edinilmiş olan söz konusu özkaynak payları maliyet bedeli üzerinden hesaplamaya dâhil edilir. Edinen işletme, bu tarihlerden birleşme tarihine kadar olan dönemde bu paylarla ilişkili olarak finansal tablolarına yansıtılmış olduğu gelir ve giderleri elimine eder.

Paragraf 21.34Ç

21.20 paragrafına göre şarta bağlı bedel nedeniyle iş birleşmesinin maliyetinde yapılan düzeltmeler karşılığında 21.34A paragrafının (f) veya (g) bendi uyarınca o birleşme için özkaynaklarda kaydedilmiş olan tutarda bir artışa ya da azalışa gidilir.

Açıklama:

Edinen İşletmenin Belirlenmesi

Hakların birleştirilmesi yönteminin uygulanmasında edinen işletmenin belirlenmesi açısından satın alma yöntemi için belirlenen 21.13-21.20 paragraflarındaki ilkeler uygulanmaktadır (ilave bilgi için 21.13-21.20 paragraflarına ilişkin açıklamalara bakınız).

Aşamalı İş Birleşmesi

Bir işletmenin bağlı ortaklık niteliğinde olmayan bir yatırımı üzerinde sonradan kontrolü elde etmesi durumunda aşamalı bir iş birleşmesi ortaya çıkmaktadır. Aşamalı iş birleşmelerinde birleşme gerçekleşmeden önce edinen işletmenin elinde edinilen işletmenin özkaynak paylarının bir kısmı bulunmaktadır ve birleşme gerçekleştiğinde bu paylar iş birleşmesinin maliyetine dahil edilmektedir. Birleşme öncesinde edinen işletme tarafından elde bulundurulmuş bu paylar satın alma yönteminde birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerleri üzerinden (bu değer güvenilir olarak ölçülemediğinde defter değeri üzerinden), hakların birleştirilmesi yönteminde ise cari raporlama döneminin başındaki defter değerleri üzerinden dikkate alınmaktadır. Bununla birlikte ortak kontrole tabi iş birleşmesinde edinen işletmenin cari raporlama döneminin başından sonraki bir tarihte edinilen işletmenin paylarını edinmesi durumunda bu paylar cari raporlama dönemin başındaki defter değeri üzerinden değil maliyet bedeli üzerinden hesaplamaya dâhil edilir.

Şarta Bağlı Bedel

Ayrıca hakların birleştirilmesi yönteminde şarta bağlı bedellere ilişkin hükümler de 21.20 paragrafında satın alma yöntemi için belirlenen uygulamalarla uyum göstermekte ve dolayısıyla bu paragraf hakların birleştirilmesi yöntemi için de uygulanmaktadır. Ancak, şarta bağlı bedelin muhasebeleştirilmesinde hakların birleştirilmesi ile satın alma yöntemlerinde tek fark, ortak kontrole tabi iş birleşmelerinde şerefiye tutarı muhasebeleştirilmediği için şarta bağlı bedel nedeniyle iş birleşmesinin maliyetinde yapılan düzeltmeler şerefiye tutarı kullanılarak değil özkaynaklar raporlanan "Ortak Kontrole Tâbi İş Birleşmeleri" kalemi kullanılarak düzeltilmektedir.

3.4.10. Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmesinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Örnek

A İşletmesi ve B İşletmesinin özkaynak paylarının %80'i C gerçek kişisine ait olup bu kişi iki işletme üzerinde de kontrole sahiptir. C kişisi sahip olduğu işletmeler grubunun yapısında değişikliğe giderek B İşletmesini A İşletmesinin bağlı ortaklığı haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda A İşletmesi, C kişinin elinde bulunan B İşletmesine ait payları 1.1.2020 tarihinde satın almıştır. Bu satın alma sonrası B İşletmesinin özkaynak paylarının %80'i A İşletmesine devredilmiştir. A İşletmesi payların devri için C kişisine 3.000.000 TL nakden ödeme yapmıştır.

A ve B İşletmelerinin 1.1.2020 tarihindeki BOBİ FRS'ye göre hazırlanmış finansal durum tabloları aşağıdaki şekildedir:

A İşletmesinin 1.1.2020 Tarihli Finansal Durum Tablosu	
Nakit ve Nakit Benzerleri	5.750.000
Finansal Yatırımlar	510.000
Ticari Alacaklar	11.500.000
Stoklar	950.000
Toplam Dönen Varlıklar	18.710.000
Ticari Alacaklar	600.000
Maddi Duran Varlıklar	23.500.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	14.750.000
Toplam Duran Varlıklar	38.850.000
Toplam Varlıklar	57.560.000
Finansal Yükümlülükler	8.000.000
Ticari Borçlar	11.000.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	800.000
Ertelenmiş Gelirler	600.000
Toplam Kısa Vadeli Yükümlülükler	20.400.000
Finansal Yükümlülükler	14.000.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	1.400.000
Ertelenmiş Gelirler	1.000.000
Toplam Uzun Vadeli Yükümlülükler	16.400.000
Toplam Yükümlülükler	36.800.000
Ödenmiş Sermaye	10.000.000
Kâr Yedekleri	1.760.000
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları (+/-)	6.375.000
Dönem Net Karı/Zararı (+/-)	2.625.000
Toplam Özkaynaklar	20.760.000
Toplam Kaynaklar	57.560.000

B İşletmesinin 1.1.2020 Tarihli Finansal Durum Tablosu	
Nakit ve Nakit Benzerleri	2.000.000
Ticari Alacaklar	4.000.000
Stoklar	300.000
Toplam Dönen Varlıklar	6.300.000
Ticari Alacaklar	200.000
Maddi Duran Varlıklar	8.000.000
Toplam Duran Varlıklar	8.200.000
Toplam Varlıklar	14.500.000
Finansal Yükümlülükler	2.500.000
Ticari Borçlar	3.200.000
Ertelenmiş Gelirler	300.000
Toplam Kısa Vadeli Yükümlülükler	6.000.000
Finansal Yükümlülükler	5.000.000
Toplam Uzun Vadeli Yükümlülükler	5.000.000
Toplam Yükümlülükler	11.000.000
Ödenmiş Sermaye	2.000.000
Yeniden Değerleme Yedeği	750.000
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları (+/-)	750.000
Toplam Özkaynaklar	3.500.000
Toplam Kaynaklar	14.500.000

Edinilen Net Varlıkların Değerinin Belirlenmesi

21.34A(a) paragrafı uyarınca Edinen işletme, edinilen tarafın varlık ve yükümlülüklerini bu Standarda göre belirlenmiş defter değerleri üzerinden finansal tablolarına alır. Dolayısıyla edinilen net varlıkların değeri B işletmesinin BOBİ FRS'ye göre hazırlanmış finansal tablolarındaki defter değerleri kullanılarak muhasebeleştirilecektir

B işletmesinin varlıklarının toplam defter değeri	14.500.000 TL
<u>B işletmesinin yükümlülüklerinin toplam defter değeri</u>	<u>11.000.000 TL</u>
Net Varlıkların Değeri	3.500.000 TL

Kontrol Gücü Olmaya Payların Değerinin Belirlenmesi

21.34A(d) paragrafı uyarınca edinen işletme, kontrol gücü olmayan payların defter değerini, bu payların ilgili olduğu varlık ve yükümlülüklerin defter değerlerinin oransal payı üzerinden ler.

Edinilen Net Varlıkların Değeri:	3.500.000 TL
Kontrol Gücü olmayan tarafları oransal payı:	%20
Kontrol Gücü Olmayan Payların Değeri:	700.000 TL

Ortak Kontrole Tabi iş Birleşmelerinin Etkisi Kaleminin Tutarının Belirlenmesi

21.34A (e) ve (f) paragrafları uyarınca Ortak kontrole tâbi iş birleşmeleri sonucu finansal tablolara şerefiye yansıtılmamakta ve bu nedenle bu tür iş birleşmeleri sonucu ortaya çıkması muhtemel aktif - pasif uyumsuzluğu zkaynaklarda "Ortak Kontrole Tâbi iş Birleşmelerinin Etkisi" kalemine yansıtılmaktadır.

Edinilen Net Varlıklar:	3.500.000 TL
iş Birleşmesinin Maliyeti:	(3.000.000 TL)
<u>Kontrol Gücü Olmayan Paylar:</u>	<u>(700.000 TL)</u>
Ortak Kontrole Tabi iş Birleşmelerinin Etkisi:	(200.000 TL)

A İşletmesinin birleşme tarihindeki konsolide finansal durum tablosu aşağıdaki şekilde olacaktır:

Nakit ve Nakit Benzerleri	4.750.000
Finansal Yatırımlar	4.510.000
Ticari Alacaklar	11.500.000
Stoklar	1.250.000
Toplam Dönen Varlıklar	22.010.000
Ticari Alacaklar	800.000
Maddi Duran Varlıklar	31.500.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	14.750.000
Toplam Duran Varlıklar	47.050.000
Toplam Varlıklar	69.060.000
Finansal Yükümlülükler	10.500.000
Ticari Borçlar	14.200.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	800.000
Ertelenmiş Gelirler	900.000
Toplam Kısa Vadeli Yükümlülükler	26.400.000
Finansal Yükümlülükler	19.000.000
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	1.400.000
Ertelenmiş Gelirler	1.000.000
Toplam Uzun Vadeli Yükümlülükler	21.400.000
Toplam Yükümlülükler	47.800.000
Ödenmiş Sermaye	10.000.000
Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmelerinin	(200.000)
Kâr Yedekleri	1.760.000
Geçmiş Yıllar Karları/Zararları (+/-)	6.375.000
Dönem Net Karı/Zararı (+/-)	2.625.000
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	700.000
Toplam Özkaynaklar	21.260.000
Toplam Kaynaklar	69.060.000

4. DİPNOT AÇIKLAMALARI

BOBİ FRS 26.7(oo) paragrafı uyarınca iş birleşmelerine ilişkin aşağıdaki hususlara ilişkin dipnot açıklamaları yapılır:

- Edinilen tarafın unvanı ve işletme hakkında genel bilgi,
- Birleşme tarihi,
- Edinilen oy haklarının oranı,
- Birleşmenin maliyeti ve maliyetin unsurları,
- Her bir Finansal Durum Tablosu kalemine dâhil edilen şerefiye dâhil varlıkların ve üstlenilen yükümlülüklerin birleşme tarihindeki tutarı,
- Şerefiyenin veya negatif şerefiyenin hesaplanış biçimi ve tutarı.

5. KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

	MSUGT/ VUK	BOBİ FRS	TFRS
İş Birleşmesinin Kapsamı	Bir işletmenin devralınması durumunda ortaya çıkmaktadır.	Bir işin kontrolünün elde edilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. İşletme dışındaki yapılar da iş tanımını karşılayabilmektedir.	Bir işin kontrolünün elde edilmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. İşletme dışındaki yapılar da iş tanımını karşılayabilmektedir.
Şerefiyenin Hesaplanması	İş birleşmesinin maliyetiyle edinilen varlık ve yükümlülüklerin rayiç bedeli arasındaki olumlu farktır.	İş birleşmesinin maliyetinin, edinilen net varlıklarındaki edinen işletmenin payını aşan kısmıdır.	Transfer edilen bedel ve kontrol gücü olmayan payların toplamı ile edinilen tanımlanabilir varlıkların ve üstlenilen tanımlanabilir borçların birleşme tarihindeki net tutarları arasındaki farktır.
Şerefiyenin İtfası	5 yılda itfa edilir.	Güvenilir bir şekilde tahmin edilebiliyorsa edinen işletme tarafından belirlenir, tahmin edilemiyorsa 10 yılda itfa edilir.	İtfaya tabi tutulmamaktadır.
Kontrol Gücü Olmayan Payların Hesaplanması	Hüküm bulunmamaktadır.	Kontrol gücü olmayan tarafların, edinilen net varlıklar üzerindeki payı nispetinde ölçülür.	Payların gerçeğe uygun değeri ya da edinilen işletmenin net tanımlanabilir varlıklarının tutarlarındaki oransal pay üzerinden ölçülür
Ortak Kontrole Tabi İş Birleşmesi	Hüküm bulunmamaktadır.	Hakların birleştirilmesi yöntemi uygulanır.	Hüküm bulunmamaktadır.

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. TFRS 3 İşletme Birleşmeleri
(Erişim:
https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2021/K%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1_Kitap/TFRS%203.pdf)
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. TFRS 3 İşletme Birleşmeleri
(Erişim:
[https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2021/K%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1_Kitap/TFRS%2010\(1\).pdf](https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2021/K%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1_Kitap/TFRS%2010(1).pdf))
- IFRS Foundation – Supporting Material for the IFRS for SMEs Standard. Module 19 – Business Combinations and Goodwill
(Erişim:<https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/smes/module-19.pdf>)
- Barnes, J., & Ernst & Young. (2018). International GAAP 2018: Generally Accepted Accounting Practice Under International Financial Reporting Standards, John Wiley & Sons Ltd.
- PricewaterhouseCoopers LLP, Global Accounting Consulting Services Staff (2018). Manual of Accounting: IFRS 2019, LexisNexis U.K.
- Croner-i (2019). Deloitte IGAAP 2019: A Guide to IFRS Reporting, Croner-i Limited.